Ki Khyrdong U 'Sai Muka

da u
Bah Andreas Sun. M.A., B.T.
Jt.Director of Elementary and Mass Education,
Meghalaya, Shillong.

Ki Khyrdong U 'Sai Muka

DA U BAH ANDREAS SUN, M.A. B.T
JOINT DIRECTOR ELEMENTARY AND MASS EDUACATION,
MEGHALAYA , SHILLONG

KI LYNNONG

'Ki Khyrdong U 'Saimuka'

Kum ka synjat sah-kynmaw ïa i mei bad i pa ba-ieid ba la bam kwai ha ïing u Blei, i bah Cleophas K. Rapsang bad i Kong Rosa Thiahmon Sun, Pdengshnong, Marbisu, kiba la saiñ dur jylliew ïa ka pyrkhat pyrdaiñ bad ka long ka man jong u nongthoh, la pynmih bad pyllait paidbah ïa kane ka kot poetry, ***'Ki Khyrdong u 'Saimuka'*** ha kane ka sngi 8-2-2009.

Ïa ka Ilok long-trai la bat bad la tyngkai

Da u Bah Andreas Sun,
Joint Director, Elementary and Mass Education,
Meghalaya, Shillong
2009

Ki 'Tien Maitphang na u Nongthoh

Ha-dien ba u nongthoh u la pynmih pyrthei ïa ka Poetry Khasi ba-nyngkong jong u, "Ki sur pang jud na krem sha-dem," ha u snem 2006, u la shem kumne harum :-

(i) Dang bun ngut ki paid khasi jong ngi ki bym pat bang ban pule ïa ki kot khasi, la ki bha kat-no kat-no ruh la kane kajuh la shem da u Babu Soso Tham, u Myllung bakhraw tam jong ngi, ki Khasi.

(ii) Bun ki nongpule ia ka-tei ka kot kiba shu peit shwa tang ia ka dur ha ka cover page bad ha-dien ki shu plied pynstet na-wei sha-wei, bad tang ha-poh 20 minit ki lah dep pule ia ka kot ba-roh ka-wei.

(iii) Don ruh bun kiba shu pule tang ïa ka-wei ar bad ki ai nam noh ia ka dor jong ka kot.

(iv) Don ruh kiba shu ïa-roh khlem pule: ki shu sha niah beit tang ha ka jingong jong ki-wei.

(v) Don pat kiba ong, 'ïa ba shu thoh kumto lah hi ban leh mano mano ruh'; tangba kito kiba ong kumta, kim ju thoh.

Bun bah ki paid khasi jong ngi ki bym pat bang ïa ka pule poetry. Ka daw ka long namarba kiba bapli, kim sngewthuh shai ïa ka jingmut bajylliew jong ka. Na ka liang jong u nongthoh u la ïoh i bad sngewthuh ïa kane ka jingdkoh jong u paid nongpule ban shemphang sha-phang kata ka jingkhraw jong ka poetry, ka bor jong ka kaba ka lah ban pynkhih ia ki jingsngew jong ki tipthuh jong u briew bad ban ktik wat ïa ka pyrkhat pyrdaiñ jong u. Tang kumban shu ai ksai kumno ne kat-no ka poetry ka trei kam ha ka jingim briew, ieh ngan shu sot katto kat-ne ki couplet ne ki ar laiñ ba ïa-hap tara kiba phi lah ban shem na

kane hi ka thup jingrwai ba la pynwan ha ka dur jong
ki Sonnet.

1. Ym don 'Ba-ieid' ïa nga ba wan syrpai,
Lait tang u mombati ha ri ba-jngai.

2. Wei ba ïa ktien i Mei ngim shym kheiñ snep,
Sep ei syntiew b'la krei ha lum jingtep.

3. Lyngba ka Hok, ka Shikyntien b'u khlei,
Ki kynroh bah ki ïeng khlem don ba tei.

4. Bynriew u im hapdeng ka Suk Ka Saiñ,
Mynba mynsiem jong u kam pat boi ksaiñ.

5. Bunsien u soh ba mih na jingïa-khih,
U shu pyut ei ba ban ki jingsngewsih.

6. Nangne na snich pyrthei ba shong basa,
Ban ïoh bainong, dei tang u nongbylla.

7. To ai kan sah ha nga tang ka khana,
Ha sem dara ba ïam u 'saimuka.

8. Haba phi nang ban tuh lait n'u kynjri,
U Blei khlem pep un sa kyrkhu ïa phi,

9. Ia ki Dap-krung, ***'Shuti'*** ka mut ***'Ïeid ri'***
I'u Duk bapli pat de, ***'Ia kut ka sngi'***.

10. Kyrdan jingstad u ***'Duk,'*** la ka jrong tdong,
La khlem da breiñ Tyngka, ka lip ki rong.

Na ka bynta kito kiba la ngam kham jylliew khyndiat, lehse da kaba puson ïa ka jingmut ba sha-poh jong ki-tei ki laiñ, ki lah ban ïoh jingmut ba ïa ki ktien ba ngi ju ïa-kren man la ka sngi ha-pdeng para briew, lada la pynbeit pat ïa ki ha ka rukom poetry, ngi ïohi, ba ha-duh kat-no ki don kata ka bor bah kaba pynkhih ïa ki tipthuh bad ïa ka pyrkhat pyrdaiñ jong ki nongpule. Kine ki jait kyntien ba la pynbeit ryntih kumtei ki sah kham slem ha ka jingmut jingpyrkhat jong ki briew ban ïa kito ki-wei pat ki kyntien ba khlem

pynbeit ha ka-tei ka rukom. Phewse, kat-no ngut kein ki nongpule kin lah ban peiphang ïa kata ? Namarkata, u nongthoh jong kine ki sur jingrwai kiba mih mynta ha kane ka thup, u la pyrkhat ban kdat noh shwa sha ka-wei pat ka phang jong ka thoh ka tar, bad kata ka dei ka ***'Prose'.*** Kine ki jingrwai kiba mih pyrthei mynta ki la dei ban mih shwa ma ki ban ïa ***'Ki Sur pangnud na krem Sha-dem'.*** Hynrei ka daw ka long na-mar ki dei ki matti ba la thoh mynba u nongthoh u dang trei ha ri Garo, te u la sngew dei ban pynmih noh shwa ïa ki, ba ki dang sma thymmai ha-dien ba u la ïoh pat ban wan phai sha la ka jong ka ri. Ha-lor kata ka nongrim, kane ka thup poetry, kaba mynta ka la mih pyrthei bluit mynta sha ka pyrthei ka pule ka puthi bad ka thoh ka tar ha-dien bun snem ba ka la rieh kum u Tiewdohmaw laiphew na ar jingmut.

Ha kine ki poem, phin shem ba ki metre ne jingïaid kjat ne ki khup, bad ki rhyme scheme ki pher ka-wei na ka-wei pat. Kum kito na 'U Lum Shillong', phin shem ba ki stanza 1 - 4 ki ïaid da ka 4 khup 6 laiñ ha ka ababcc rhyme scheme. Na ka stanza 5 - 8; 13 - 17 ka khup ne metre ka kylla noh sha ka lai kyntien 4 khup kaba ïa-pom ha-teng ha-teng ban ïakynriah jaka na ka 3 kyntien sha ka 2 kyntien katkum ki senten kiba ïa-hap jingmut. Hynrei ba-roh ki-wei pat ki stanza ki ïaid da ki Iambic 4 khup, la ki rhyme scheme ki kylla noh ha ki stanza kiba kham sha-dien.

Ka-tei ka jingbynmeh ki khup bad ki kyntien tang shi jait, ka pyni ba u nongthoh u dang long u student hapoh college, uba dang kwah ban kylla riam khliak shi khliak kumba leh ki theisamla shwa ba kin mih na la ïing ban leit sha kano kano ka function ne jingkhawai ha ïing ki paralok. U nongthoh ha katei ka por u dang don ha ka experimental stage.

Kumba u nongthoh u la dep kdew haneng, ba ïa mynta shi-por u nongthoh un ngam noh shwa sha ki lyngkha ka

prose ha ka dur ki ***'Phawer'*** bad ki ***'Novel'.*** Ka Novel kaba la jan mih pyrthei artat sa tang khyndiat por, ïa kaba u nongthoh u jer kyrteng, ***'Tuid ummat ksiar',*** tha-rai kan long ka jingpyrshang kaba nyngkong jong u ban jngi ha ka lyngwiar jong ka Prose. Kane ka Novel lehse kan long ka-wei na ki novel khasi bajrong tam ba la ju thoh ha ka ktien Khasi. Ia-ei kane ka Novel ka kren ? Ia kata la iehnoh ha ki nongpule ba kin shem ïa ka pa-soh ynda ki la dep pule lut naduh u A haduh u Y.

Shwa ban pynwai noh ïa kane ka kyntien maitphang, u nongthoh u ai khublei kyrpang ïa ki dkhot ka Reviewing Committee ba la buh (constituted) da ka Directorate of Higher and Technical Education, kaba da ka dohnud kaba ïar bad ka mynsiem kaba thlieng, ki la recommend sngur mynsiem ïa kane ka thup poetry, ***'Ki khyrdong u 'Saimuka'*** ba ka long kaba la bit, la biang ka rynïeng ka rynïot ban mih pyrthei ha ka jylli jong ka thoh ka tar kum ka jong kiwei pat ki nongthoh kiba ha shwa bad ba mynta jong une u nongthoh. Ha kajuh ka por, u khot u wer ïa ki nongpule ba-ieid ba, ynda ki la pule ïa ka kin sngewbha ban pashat jingmut lem ha u nongthoh ïa ki lait ki let, ki tam ki pa-lat ne ki duna ki pyngkat kum ki symboh jinpyrkhat ban kynton ha ka thup jingpynbha ïa ka matti ba la ieh noh ha ki longdien.

U nongthoh u ai khublei kitbok ïa baroh kito kiba la ai mynsiem ïa u ha ki Forward jong ki.

U Bah Andreas Sun,
Jt. Director
Elementary & Mass Education
Meghalaya, Shillong

Acknowledgement

The author of the new volume of Khasi poems entitled 'Ki Khyrdong u 'Saimula' has expressed his sincere gratitude to the Education Department of Meghalaya for their generosity to accord sanction of financial assistance for publishing and printing this piece of literary and artistic work in the present form and shape. The practice of extending aid to authors enables them to do their best in their own areas of taste, interest and preferences. The market cost of printing is nowadays very high indeed if the book is to be printed in papers of good quality with good design of cover page. In the case of the present edition, the author has to spend more from his pocket in order to be able to bring out this book to light.

Finally, the author once again, owes deeply to the Directorate of Higher and Technical Education for enabling him to translate his dream into reality.

Shri A.Sun
Joint Director
Elementary & Mass Education
Meghalaya, Shillong

Ha ki khyndiat Kyntien

Ki Sonnet ha kane ka kot ki long kiba kynsai kiba la pynïabyrshem bad ka jingim bad jinglong briew ha ki dur bapher bapher. Ka jingïohi (observation) jong u nongthoh ïa ka imlang sahlang, ka kyan na ka dohnud jong u ban sei ïa kine ki jingrwai bathiang. Kine ki jingrwai ki pynïatyngkhuh khak ïa ka jingmut jingpyrkhat jong ki nongpule. U nongthoh u pynpaw ïa kaei kaba ki briew ki ïoh mad ha ki jingshem bad jingïakynduh ba bunjait jong ka jingim. Kine ki sonnet ki pynpuson jylliew bad ha kajuh ka por, ki long kum ki tyllaw ding barhem kiba kyntu kynpham bad ai mynsiem ïa ki nongpule ban kot sha ka pyrkhat pyrdaiñ bad ka jinglong briew bashisha. La ïohi ruh hangne ïa ki sonnet kiba ym pat ju don kynrei, kiba long ki jingrwai burom ïa u Soso Tham, u Fr. H.Elias, u Dr. R. Sing Lyngdoh, ïa u Rev. Fr. G. Costa ïa u Rev. Fr. C.Attard bad ïa u S.J. Duncan. Ki nongthoh bakhraw jong ka pyrthei kum u P.B.Shelley u la rwai burom ïa u William Wordsworth bad u William Wordsworth pat u la rwai burom ïa u John Milton, lyngba ki jingrwai jong ki. Ha kane ka liang, la ïohi ïa ka jingshemphang, ka jingtbit bad ka jingngam jylliew jong u nongthoh ha ka jylli jong ka Poetri. Ki sonnet baroh ki tuid ryntih ha ka dur thoh jong u William Shakesphere ha kaba la pyndonkam tikna da ki lai tylli ki dkhot ba saw saw laiñ (quatrain) bad ban pynkut pynwai pat ïa ki jingrwai da ki synrop (Couplets). ***Lada u Shakesphere u la pynphai kynsan ïa ka phang jong ka jingrwai da ki synrop kumba tied tyrnem daiñ ïa ka jingmut jingpyrkhat jong ki nongpule, u nongthoh ha kine ki sonnet pat, u pynthaba khlek khlek kum ka leilieh ban pynkyndit bad pynsngewthuh ïa ki nongpule.*** *Ki phang kren ba la kdew ha kine ki sonnet la pynshong nongrim bad ka jingim briew kaba man la ka sngi.*

U nongthoh, u la kynthup ha kane ka kot ïa ka jingrwai ïa thuhkhana (Narrative Poetry). "Ka Magdalen" ha ka dur ka biria. Ka biria rai (wit and humour) jong u nongthoh ka long shisha ka sap kaba u la ïoh kyrpang. Mano ban khmih lynti ba kum ka Magdalen, ka samla briew ba la shong samla slem bha ha ka ryta jong ka, kan dang ia kynduh ïa u "Shyiengkrung" jong ka, ha u "Men Syllen"? Khlem artatien, u nongthoh u kwah ban pathai ïa ka khubor jong u sha kito ki bym pat shimti ïa ka shongkha shongman bad kiba dang ap khmih lynti ïa u Shyiengkrung, ba kim dei ban sngew duh mynsiem. Haba ka jingieid hi ka la sympai hor hor ha ka dohnud briew, "U Shyiengkrung" u long uba phabriew tam. Nga ngeit ba ki nongpule kin da ïa oule hi ïa "Ka Magdalen" ban ïa bangja bad to da iarkhie bat kpoh bat snier ha ka biria rai kaba don ha lyndet jong ka.

Da ka jingsngewburom, nga kitbok kitrwiang shikatdei ïa u Nongthoh ba un dang ïai bteng ha kaban pynmih shuh shuh ïa ki kot kiba kynsai kiban tei ïa ka jingmut jingpyrkhat jong ki nongpule, kum kane.

Ka jingknublei burom ïa u Nongthoh

T.Marbaniang
Head
Department of Khasi
St. Mary's College, Shillong

Dated Shillong
The 15th October 2008

Ki 'Tien Lamphrang

Nyngkong eh nga kwah ban ai bad pynpaw ïa ka jingkhublei naduh la ka dohnud baroh haba nga ïoh ban pule sa ïa kane kawei ka thup poitri i Bah Andreas Sun ka ban sa mih pyrthei shen, kaba i la jer la thoh da ***'Ki khyrdong U 'sai - muka'*** Ka ai ïa nga ka jingsngewtynnad bad jingum ka dohnud hin ban ïoh bynta lem ïa ki jingsngew u myllung uba dang shu ïoh shen ïa ka khusnam 'Literaty award' 2006 da ka thup poitri hi kaba u la jer ***"ki Sur Pangnud Na Krem Shadem".***

I Bah Andreas Sun iba bat ruh mynta ïa ka kam Inspector of Schools, East Khasi Hills District, bad mynta pat um u Joint Director Elementary & Mass Educaton i la long u myllung uba la ih bha ha ka rukom pyrkhat jong i. Ngan thir tang katto katne na ki poim kiba don ha kane ka thup. Ha ka Sonnet ***"Ha Ri Nongwei"*** u myllung u pynpaw ïa ka jingkynjah haba u jngai na la ki ba-ieid ba thoiñ ha ri nongwei kumba long ha ka jingim ba shisha kumta ruh ka paw ha ki sur ka poitri.Nga sngewtynnad ruh ïa kawei pat ka sonnet kaba i ai kyrteng ***"Ka ktien I Mei"*** kaba kren shaphang ka jingbabe dier por ha bym shym la sngap ïa ki ktien ksiar i mei. Nangta haba phai pat sha ***"Ka Bor ka Shikyntien"*** u myllung u kren ïa ka bor jong ka Hok ka Shikyntien kaba lah ban ïada ïa u briew na bun kiei kiei; bad ka poim ***"Myndang kynthong ka Hok"*** u myllung u jngi biang sha ki thwei ka mynnor ryngkat ka mynta. Kane ka wanrah ïa ka pyrthei poitri da ki jingmut thymmai wat la ka stail thoh ka dei kaba rim hynrei ki rukom pyrkhat pat ki dei kiba thymmai. Ka poim ***"Ka Niam tang u shabi"*** ka phawar ïa ka jinglong arsap jingmut u briew ha ka kyrteng jong u shabi ka kylla niam. Nalor ki poim pyrthei la iohi ruh ia ki jingsngew ba kynja niam jong u myllung lyngba ka jingngeit ba u don. Ka sonnet ***"To Ai ha Nga"*** ka pynpaw ia ka jingkyrpad u myllung

na u Trai Kynrad ïa ka sharak ban tbeh jingshai ïa ka pyrthei bad ha ka ***"Ngam Tip Balei"*** pat lah ban ïoh ïa ki snap ka Bible ba u myllung u sngew dei ban pynpaw bad pynrung ha ka poim jong u.

Nalor ki sonnet, u myllung u thoh ruh ïa ki ballad bad ki ode. Kaba kham shon jingmut bad pynpaw ïa ka biria dei por u myllung ka long ka poim ***"Ka Magdalen".*** Sa ïa pule hi ho! Ngam ngeit ba lada yn pule ïa ka yn ym sammut marwei ïa ka jingshem jong ka "thei sotti ïaw kaba khmih lynti ban don ba pashat waidong ïa ka shuwa ba ka por kan sep; kumjuh ruh ïa u 'rang samla ïaw uba leit ban tyrwa symbai syntiew hynrei namar ka 'lei long kha ka la dei sbiak ha ka sohpdung, la sei symbai da u khunbynriew.

Lah ban shem ha kane ka thup poitri ïa ka jinglong kynrad une u rangbah ïa ka poitri, ka jingieit jong u ïa ka mariang, ka jingsngew kit khlieh ïa ka longbriew man briew ba bha. Khlem artatien ba kane ka thup kan pynkmen ïa baroh kito kiba pule ïa ka.

Kyntang waiwot, nga kyrmen ba ki symboh pyrkhat u myllung ha kane ka thup kin long ki symboh jingtip ïa baroh kito kiba ieit bad burom ïa ka thoh ka tar la jong. Nga kit bok kit rwiang ba u nongthoh un nang im slem bad ioh ka met kaba koit ba khiah khnang ba u lah ban thoh shuh kham bun ki phngit jingstad ba mih na ki syrtap ka jabieng jong u.

U Blei un Kyrkhu ia phi.

Khublei,

Prof. Streamlet Dkhar
Head Department of Khasi
& State Representative
Sahitya Akademi, New Delhi
Email-s.dkhar@rediffmail.com

TANG SHIKYNTIEN KWAI

I Bah Andreas Sun i long u briew ubym ju shongthiah sngi, kawei ka sngi hadien kawei ki pun ban pynkha ïa ki sur ka dohnud ban dup ïoh ai mad lem ïa ka pyrthei baroh. Dang mynshym snem i la dep pynmih ïa ka thup poetry kaba la rah nam ïa i kum u myllung ih ryta da kaba ka sorkar ka la ithuh ïa ki matti jong i da ka khusnam, ***"State literary Award"*** namar ka kot jong i. Kane ka jingpynkup burom ka la nang pynkhih pynthnam shuh shuh ïa i ban nang rai jngi pyngngad bad suhkhlieh biang sha ki khriang ka poetry.

Mynta ka kynti, une u rangbah myllung kumba u la mad ïa ka mynsiem jingshlur na u myllung ka Ri, u H. Elias Kharong bad ka jingthrang bym lah shong kli kti:

Haba wei briew u shong hangta,
U piaw u diaw shadem u tied
Haba wan lap noh kas premmiet;
Nang bun hima ki ri bapher
Sha ki ba u dang dei ban her

U la dem diap ban sei pyrthei sa ïa kane kawei pat ka thup poetry. Ki narrative poim jong u, kumjuh ruh ki 34 tylli ki sonnet kiba don ha kane ka thup bathymmai ki don la ka jingbang bad ki khubor pher kiban pynpyrkhat ïa uno uno uba pule ïa ki. Haba nga pule ïa ki sonnet jong u, nga sngew ba ka lyer Bilat bad ri Italy ki da ïa byrshem lang hangne. Ia ka jingrhem ka dohnud bad ka jingspeh ka bor pyrkhat lah ban shem ha kine ki poim kaba pyni ba une u myllung u la nang kham ïaw kham ih ym tang ha ka ryta hynrei ha ka mut ka khan. Dei kane, kumba

don uwei u khraw pyrkhat uba ong ba ***"ym don poetry ka ban pynlong ïa nga ban ñiewkor ïa u nongthoh, lymda ha kano re kano ka rukom lyngba jong ka ka pynphalang ïa kaba baroh ki briew kiba im ki la ïaid lyngba".***

Kum u nongpynwan ktien, nga shem ba une u rangbah u la jop shisha, toi, wat la katta ruh, u dang ïohi ba ka ktien khasi ka dang dawa ban lympat maw kum ka kshaid ban ïoh ïa ki kyntien kiba ïadei sbiak bad ka jingmut tynrai. Haba ym lap kyntien, u shim laitluid ïa ki kyntien tynrai na kiwei ki jait ktien kum na ka ktien English. Hangne ngin shem ba um tyngkan ban pyndonkam ïa ka kyntien***"Tribute"*** ha ki jingai nam ïaroh ïa ki hynriew ngut ki myllung bad 'reitpah khraw nam ka Ri, kata ïa u Prof.R.S.Lyngdoh, u Fr. Hopewell Elias khariong ïa u Soso Tham, ïa u S.J. Duncan, U Rev. Fr. G. Costa bad ïa u Rev. Fr. C. Attard.

U briew uba ieit ïa la ka ktien, u ïaleh ban pynjanai ïa ka. la ka bym biang u pynbiang, ïa kaba duna u pyndap. Dei da kumne ba ka ktien ka riewspah. Kane, nga ïohi ka dei kawei na ki jingangnud une u nongrwai myllung.

Ka poetry, nga sngew, ka kham jwat ïa nga ban ïa ka novel ban kynthoh ne bynrap nia. Halor kane ka nia, nga iehnoh ha ki stad poetry ba kin thir tai ïa kine ki poim kiba don ha kane ka thup. Kin thew kin dok pylla bad pashat lem sha ki student ka khasi literature ïa ki jingshem jong ki. Wat la nga la pule thoh-lung thoh-leng ïa baroh ki poim hangne, ngam shlan ban pynnoh jingthew eiei, nga iehnoh ha ki riewstad ba dang khie dang san ba kin pharia bad thir ïa ki poim kane ka thup ba baroh ngin lah ban kjit lem ïa ki um thiang kiba la pun ha ki. La jan baroh ki phang ka jingim ki don ha kine ki poim naduh ka jingieit ïa kaba la ju pynkhie lung ha ki sonnet haduh ki khana byrshen ba ngi

lap ha ki Ballad, ki Elegy bad kiwei kiwei ki Narrative poim.

Ha ka jingïohi jong nga nga ïohi ba i bah Andreas Sun i dang pun shibun ki jingangnud hapoh lade ban nang pynkhraw pynïar ïa ka lyngkha ki poetri khasi. Nga sngewskhem sngewkmen ba une u myllung un pynurlong ïa ki jingthmu jong u. Ma nga bad ka pyrthei ka thoh ka pule khasi ka ap khmih lynti ïa ka step jong kum kita ki sngi ha kaba ngin nang ïohi ba na ki thymbrong kti jong u kin tuid kin jiar kiwei pat ki jingpynnoh synñiang sha ka literashor jong ngi kaba mynta ka la sdang ban ïoh buit ïoh ksai.

Kum u paralok bad u para nongthoh, nga kitbok kitrwiang ïa i bah Andreas Sun ba in nang kiew bad san irat ha la ki sap ki phong ban dup nang pynsieng iwbih amirphor ïa ka ri khyndai umdih khyndai umtong.

Nang ïaid shakhmat Bah Andreas Sun namar ha kliar u lum, nga ïohi ka don ka pangsngiat kaba ap ïa phi. To U Blei Un rap Un da ïa phi bad ïa ka ïing ka sem jong phi.

Dr.J.S.Shangpliang
Meisynram Cottage
Wahingdoh, Shillong

Ki Khyrdong U Saimuka jong u Myllung Andreas Sun

Ka thup poitri ***Ki khyrdong U Saimuka*** jong u Myllung Andreas Sun ka khung ïa ki mawkordor ki mawhira ba u la tih na ka parbah jong u. Ka saiñpyrkhat jong une u nongrwai ka long kaba ïar bha. Ka jingiabyrshem jong ka jingnep ki khmat myllung bad ka jingproh jabieng jong u, ki la pynthylleng pynshylluit bad pynphuh ki syntiew ba pa-ngah ha ki pyntha lyric, pyntha ballad, pyntha sataiar, pyntha sonnet bad kiwei.

Ki Sonnet

U synñiang bakham radbah ha ka ***'Ki Khyrdong u Saimuka'*** u long ha ka dur ka dar jong ka Sonnet. Ha kane ka pyntha u la pynphriang la u thlieng ban dro haduh laiphew saw tylli ki sonnet. Shiphew tylli na ki u la teh song ha ka thup A; shiphew tylli ha ka thup B bad khatsaw tylli ha ka thup C.

Ki tara ba u kham pyndonkam ha ki quadtrain ki long ***abab***. Kiba ngat ha ka ***abba*** na ka thup A dei tang ka Sonnet ***"Ka Ktien I Mei"***. Na ka thup B pat ***"Ka jingieid na la Rympei"*** bad ***"Ko Nia Baieid"*** bad na ka thup C. Ki Tribute sha u Soso Tham bad u Fr. H. Elias ki tara Quadtrain ki long ***abba***.

1. **U Khnam aiburom** uba nyngkong u sneh ha u sohpdung jong u Soso Tham (BKIB). Ka jingktah matïong ïa une u akhia, ka kham dei na ka wahduid jingstad kaba pynkhie im ïa u speh ka thoh ka shon u ban sah jyrngam shirta. Ha u myllung, ym pat don ba kot rynïeng bad u Soso Tham. Wat la u khlem jer kyrteng, la pynïasyriem ïa u Soso Tham bad u Virgil , uba la ai mynsiem ïa uwei pat u Lurmangkara – u Dante Alighieri.
2. **Ka padiah aiburom** ka ba ar ka poi ha tyngkong jong u Fr.H.Elias sdb.(BKIB).La pynïasyriem ïa une u myllung bad

u kaitor, u Simpieng uba kyrsiew bad sei madan ïa ki sap jong u myllung Andreas Sun.

3. **Ki Tribute (*ki Aiburom*)**

   Ha ka thup C u myllung u ai burom ha ki hynriew ngut ki akhia ba la leit sha duwar jong u Blei: Ka ai burom balai ka dei ha u Dr. R.S. Lyngdoh (BKIB) ba ki briew ki ju khot ieid Bahduh. Ka ryndia ba u pynkup ïa u Bahduh, dei da ka ryndia batlem dapryniëng jong u Plato bad u Aristotle hyndai.U Diengkot jingstad jingshemphang pat u dei da ka jingstad jong u syiem Solomon jong ki Ju.

   U la bteng ïa ka aiburom sa ha artylli ki sonnet ba bud ***"Kyntien jong me"*** bad ***"Ko khlur ka Ri"***. Kat kum ka sabut u la kdoh ïa u bad u ratbah ka Latin litereshor, U Cicero bakhraw.

4. **Ka aiburom kaba saw** ka long ïa u S.J. Duncan, u nong thoh poitri bad prose. Hangne u Myllung u pynpaw ïa ka jingtbit jong u kum u nongthoh, khamtam lei lei haba u ai mynsiem shitrhem ïa ki nongpule, ba dei lyngba ka mynsiem bashynrang ba u briew u lah ban poi sha ka thong jong ka jingjop.

5. **Ka padiah aiburom kaba san** ka leit sha u Rev. Fr. G. Costa, u nongthoh ïa ka kot ***'Ka Riti jong ka Ri Laiphew Syiem'***. Hangto u myllung u kren shaphang ka jingtrei shitom bad len lade jong une u Missionary phareng ban lum ban lang ha ki jingthoh ïa ki dustur ki Riti jong ngi ki khun khasi khara. U Myllung u ïai ban ba ha kane ka juk mynta ngim lah satia ban ïada ïa la ka jaitbynriew tang da ka jingïaumsnam, hynrei dei tang lyngba ki aiñ ki kanun, kaba thew ïa ka jingstad bad ka bor jabieng.

6. **Ka aiburom kaba hynriew** ka kdat sha uwei pat u radbah ba ka pyrthei kam ju ïohsngew.Uta u dei u sahep missionary na dewlynnong Malta, u Fr. Carmel Attard sdb (BKIB) uba

la trei satar ha ki sañium jong ka Parish Marbisu, kaba la pynheh pynsan ïa u Andreas Sun. Ka jingkhraw jong uta u Sahep ba la klet la ka nengpei Malta, ka la suhthied ha u khynnah Andreas.

Ki Sonnet Sataïa (Satire)

Ka Sataïa ka dei ka buit thoh ban pynrem, ban pynmynraiñ ïa ka jingleh palat pud bad ka jingpynksan khlemraiñ ïa kaba bakla. Ka jingtbit jong u Myllung ka ailad ïa ki nongpule bad nongsngap ban rkhie beiñ sammut khlem da pynmong. Ka sataïa, shirukom ka dei ka jingkhyrwait shkor bad jingpynsawkyrang ïa ki 'men leh bakla.

Ki saw tylli ki Sonnet banyngkong jong ka thup C ki dei ki sataïa imlang sahlang. Ka sonnet *" Kumta ki ong"* ka siat matïong ïa ka jingbamsap bad jingklop ki mentuh tyngka sorkar. Ki couplet jong kane ka sonnet, ki pyni kumno ka pap ka pynpyrdet lut ïa ka tiphok tipsot.

"Haba phi nang ban tuh, lait n'u kynjri,

U Blei khlem pep, un sa kyrkhu ia phi"

Ka Sataïa *"Lali u Duk Bapli"* ka sympat ïa ki nongkhang shnong khangthaw, ki nongkhot bandh. Ka sataïa ka samshkor ïa ki nongshun jong ki duk ki suk. Kiba myntoi ki dei kiba ïoh tulop sorkar. Kiba duk pat long kumba kawang da u tyllai phasi. Na ka bynta u myllung, kita ki jaitjynthaw ki long ki bym sngewlem ïa kiba duk. Ha kum kita ki por, ki menmyntoi dei ki nongtrei bnai.Katno ki kmen tohhoh, hana ha kito ki sngi bandh ki ïoh por ei ban pynkhuid ïing pynkhuid sem bad ban pyndep ïa kiwei pat ki kam.

Ka sataïa *" Ym don jaka i'u Duk Bastad"* ka thad madan ïa ka jingthung kam arsap. Uba khlem dikri ba pynbam pisa u ïohkam katba u baduk badon dikri, namar ba um don pisa ban pynbam u hap duh kam. Lyngba ki couplet u pam shiwait lyngkut sbak.

"Kyrdan jingstad u Duk, la ka jrong tdong,
La khlem da breiñ tyngka, ka lip ki rong".

Ka Ballad

Lyngba ***"Ka Magdalen"*** ba la jan sahjit (55 Dkhot), u Myllung Andreas u la ktaid ruh ïa ka tnad Ballad.

Ka Ballad ka dei ka poim ba lah ban rwai. Ka dei ka buitthoh ïathuhkhana da kaba rwai.Ki Ballad ki don ruh ka snap jingïaieid bangja bad ki jinghikai janai ryngkat ka jingbiriarai.

Ha ***"Ka Magdalen"***, u Myllung u la pynrung katto katne ki jinghikai tynrai jong u longshuwa manshuwa. Kawei dei ka jingïakynduh u 'Shyiengkrung' shuwa ban dier ka ryta. U pyni ruh ba don ki bor maïa ban pynurlong ïa ka saiñdur u Blei. U la pynphalang ha ka pyrthei literashor ïa ka rukom duwai nobena (khyndai sngi lynter) bad ka jingkhlaiñ ka jingngeit jong ki Katholik ha ka bor jong kata ka nobena.

U Andreas Sun u jubor bha ban sei madan ki nia biria (sense of humour) Lyngba ki lyrik ha "Ka Magdalen", ki nongpule kin lap ba u la shut bha la ka pyrkhat pyrdaiñ ha kane ka phang.

Ki Lyrik

Ka snap Myllung romantic jong u Andreas ka paw ha ***"U Lum Shillong"*** (32 Dkhot). Da u khulom ksiar jong u u phawar shaphang ki jinghikai ba u la ïoh naduh ba danglung ka ryta shaphang ka mariang. U kpa jong u u ïeng na ka bynta ki longshuwa kiba pule sla na ka pneh jong ka ekoloji. Ka bor pynïapbieij ka mariang ka long ka bor siren aïu re. U la pyndonkam sa ***"U Lum Shillong"*** ban batai shaphang ka jingshah khawoit jong u ha ka. Ka jingpynkyndeh kata ka jingkhot, u ong ka pynskuiñ ïa u kumba pynskuiñ ka sharati u Manik ïa ka Mahadei. Ki shiah ki tram, ka jingtieng jingngiew kim lah ban pynriej ïa u. U la ngam ïa ki sañium bad prong ïa ki khangnar khnang ba kum u Tenzing un poi sha ki kliar jong u Lum Shyllong.

Hakhmat jong ka jingbhabriew jong ka Mariang, mutdur u Andreas, Ka Mumtaj kam long ei ei. Nalor kata imat ba u ju ïohsngew ba ki briew ki ju ong ka ***"leh mem Belji n"*** U la ong ba ka mariang ***"Ka ïaid la kum ka mem Beljum"*** Kum u khynnah Marbi, u tip bha ïa ki kyrteng jong ki sim ki doh, u sim Jalyeit, u sim khyllai- dohdit bad kiwei.

Ha shynrong u Lum Shyllong, ka khmat kbeit khmat pukni jong u ka ksam shaduh ka jaka ïeng jong ki Makashang bad ki jingpyrkhat ki thung sner shaduh ki sngi jong u Myllung Elias u ba la rwai shaphang ki hima, ki lum ki wah ka Ri Khasi - Pnar.

Ka jingriewspah jong ka poim ***" Ngam ïohi shuh"*** (12 dkhot) ka shong ha ka jingnang bynrap simile. Hangne u Andreas u phalang kum u nongdro dur ba kynsai. Ka jingnang batai dur batai dar ïa kata ka Samla kaba u khlem ailad ïalade ban ïasyllok bad ka ka pynsah ïa ki nongpule ha ka sorsa.

"Ka khuri Bashlei" (22dkhot) Ka pynsahnam ïa ka jingphohsniew ne jingïohipaw jong u mynba u dang leit bha ka khmat. Ka thap syrïem bad ka purparom (narrative poem). Ka daïalok jong u bad u Nongbat ***"Khuri Bashlei",*** ka khun padun sha ki jingaiei hynñiew syrtap jong u Mynsiem Bakhuid. Ka dur ka dar bad ka riam ka beit jong uta uba wanpaw ha ka jingphohsniew ka ïajan bad ka dur ba ki artist ki dro ïa u Jisu. Ka jingsneh jong ka jingphohsniew ka la ktik ïa u Andreas ban pynneh ïa ka ha ka dur poitri.

Ka Ode

"An ode To Wahumkhrah" (20 dkhot). Ka Ode ka dei ka jingkhot jingkren marwei u Myllung bad pynsngew ha ki nongpule kumba u ïa don arngut. Ha kane ka ode ka wahumkhrah ka long kum ka briew kaba sngap lyngngai ïa ki jingphawar bynñiaw jong u Myllung Andreas. U la ring ksai ïa la ka jingrwai na kiwei pat ki jingrwai shaphang ka wahumkhrah. Ka dur jong ka wah

ka don lai bynta. Ka bynta kaba nyngkong dei ka dur jong ka mynba ka dangkhuid dangheh. Mynba ki um basngur jong ka ki ai bam ïa ka phud bad pynsan ki diengsohphoh ba dap doh. Mynba ka dang pynbhabriew ïa ka sor shillong mynba ka nam jong ka ka dang palat ban ia kiwei pat ki wah ka Ri khasi.

Ka bynta kaba-ar ka pynshynna ïa ka dur ba i sangsot jong ka. Ka rit ka sti, ka kylla long ka jaka ba kit lut ïa ka pyut ka pyar jong ka sor bah Shillong. Duna ki nongleit shong kai ba ka sma iwtung; duna ki khynnah wad sohphoh, lait tang u Sondi ba hap leit phai thylli ba lyngki bad ïaptram lut ki dieng . Duna nongsaitjaiñ, lait tang ka kong Kaimon ba ka rit bad stait eh ka um. Duna jynri ki ban tur, lait tang ka Briang namar ki shahbeh bad shah sher maw.

Ka bynta kaba lai ka dei ka jingaijingmut jong u Andreas ïa ka Sorkar bad ka Municipal kumno ban pynphong dur thymmai ïa ka wahumkhrah. U pynheh mynsiem ïa ki nongpule ba dang don ka lad ban den bad pynkhuid pynsuba ïa ka. Kum Wordsworth hyndai u phohsniew ban ïohi ha ka ryta jong u, ka Wahumkhrah ba kyrhuh pynshngaiñ. Ka Wahumkhrah ka ban pynjyrngam ïa ka phud da ki soh ki pai, ka Wahumkhrah ka ban pynstet pynsting kam ïa ki nongsaitjaiñ, ka Wahumkhrah kaba syrïem bad ka Eden.

Ka Narrative Verse

Ka Narrative Verse kaba don haduh 744 laiñ kaba don ïa ka heading, ***'U Lamberdus bad ka Anjelis'***, la bhah ïa ki ha ki khatar bynta (part I – Part XII) U tynshop pdeng dei "U Lamberdus Baduk Bastad" Ka poim k a don shispah arphewsaw dkhot kiba hynriew hynriew laiñ shi dkhot.

Ka part I (dkhot 1 - 7) kaba don hynñiew dkhot, ka pyni ïa ka jingleit buh jong ka mei- ieid Menlyngkhung , ïa la u ksiew, u Lamberdus ha ïing u phadar Recaldoni. Namar ka jingmlien jong u phadar ban pynsah kynmaw ïa ki jingjia, u la

shondur ïa ki shimei-ieid shiksiew. Kane kan sa don bynta ha ka jingtyllun jong ka plot.

Ka part II (dkhot 8-13) ka pynphalang ïa ka pyrthei im jong ka menlyngkhung bad ka jingtip sngi jingminot jong u Lamberdus.

Ka part III (dkhot 14-18) Ka kynting ïa ka plot sha ka jingkhie –samla jong u Lamberdus bad ka jingpynïakynduh jong u ïa ka samla, Anjelis ba dang pule doctor sha Dibru (Dibrugarh). Ha kata ka por u Lamberd u la da dei leit pule MA sha NEHU ha ka philosophy Department. Kumba long ka samla, ka plot ka pynsyaid bad pyni kumno kine arngut ki ïakhlei jingieid markylliang. Ki angnud tang ban ïoh noh ïa ki dikri khnang ba ka lawei jong ki kan mad tang ki jingthiang bad jingsuk.

Ka part IV (dkhot 19-32) Ka plot ka nang pynklang ïa ka jingïaieid. Kumta mar ïawanphai na Dibru bashit, ka Anjelis ka la kham pynlut ki sngi ki minit ki kynta bad u Lamberdus. Ka kolphling ka la ioh jaka ha ka literashor jingïaieid samla. Ki arngut ki la ngam sha ki khlaw ba jarjar jngai na kiwei. Ki minit ki sekhon ki shu kie khlem sngewthuh.Ka jingïapher ka suiñ bneng, ka la pynsuhjer ïa ka Anjelis da ka jingshit khieshoh ka ban pynpyrdet ïa ka lawei. Shuwa ba kin ïohlad ban pynpaw ïa la ki jingmut jong ki ha u phadar bad ha ki kmie ki kpa, ka Anjelis ka la ngat ha ka tyrsim jingshitom khlem da lah khie khlieh shuh.

Ka part V (dkhot 33-37). U Lamberdus u lynga bad dukha mynsiem namar kata ka jingshitom ba wan lynsher halor ka baieid jong u. Dang step u la suh wiaw sha Nazareth hospital.

Ka part VI (dkhot 38-52) kane ka bynta ka rah ïa ka plot sha ka anti–climax. Ka jingïap kam ailad ïa ki arngut ban ïohkiew duwan. Ki jingjia ki tyllun ha hospital. La pynrung ïa ka niam ka rukom pynsleh ïa ki nongpang bad ka jingpynïasuk ïa ka mynsiem ki nongpop lyngba ka jingphla bad ka jingïohpdiang ïa ka Eucharis

bakhuid.U Lamberdus kum u tyngshop shempap u hap dih ka sirka bakthang.

Ka part VII (dkhot 53-59) Ki jingdawa ba u donkam ban don ha ïing ka Anjelis bad ka kamram ha ïingmishon ki long kum ki jingtantyllai ba jur ia ka nusip jong u Lamberdus. Um iohlad ban ïa kren bad u phadar namar ki prokram ba kyrkieh jong u.

Ka part VIII (dkhot 60-66) Ka prokram ïalap jong u phadar ka plie lad ïa u Lamberdus ban leit sah pynshngaiñ ha ïing ïapbriew. Shipor u la hap kyndat ïa ka lyngkor ba u phadar u tynrong ha u – ban sumar ïa ki khynnah hostel bad kitkhlieh ïa ïingmishon Marbi. Ha kine ki dkhot u Myllung u ring dur ïa ka jinglong ka rukom ïapbriew ka bym ïapher na ka jingkhawai kyntiew kurim .

Part IX (dkhot 67-80) U myllung u tyrsat ïa ka niam tepbriew bad ka dustur sngewlem jong ki Khasi ha ki khatlai tylli ki dkhot. Na ka bynta u tyngshop shempap, u Lamberdus, ka jingim ka leh shiliang. Um shym ïohi ïa la ka kmie bad ynda u la jan ïohkdup ïa ka bneng ha pyrthei, la knieh kyrthep pynban.Ka bneng bad ka khyndew ki ïa takhuh lang.

Ka part X (dkhot 81-85) Ki jingtynjuh kim ju wan marwei. U/Kaba shahtynjuh, u da shah tynrah bad shahpjiar snam. Kane ka la wan jia ha ka jingim jong u Lamberdus. Shuwa ban rkhiang ki ummat ha ïing ka Anjelis, la wan tangon ki mentuh ha ïingmishon. U phadar Ricaldo, ba um tip eiei, u la kiewsat bad kiewdom ïa ka jingleh khlemraiñ jong u samla ba u da ieid da thoiñ.

Ka part XI (dkhot 86-106)

Ki khmat banep jong u Myllung ki lah lyndet ïa ka jingsngew jong ki khynnah khunswet bashah pynheh pynsan ha ïing ki phadar. Bym lah shah shuh, U Lamberdus, khlem da lehraiñ, u pynpaw ba u dei ban mih noh na ka kam khlem tulop ha hostel.

Hamar ban dkut ka jingïadei jong ki, da ka jingkrensat jingkrendom jong u Lamberdus tang shu pyni ïa ka dur baisangsot ba u phadar u la shon ha ka sngi ba ka mei-ieid jong u ka wan buh u la sngewrem bad sngewdapram ïa u phadar. Kumta ryngkat bad ka jingjawummat,u la phla ha u phadar ba u la ïajuh ïajan bad ka Anjelis bad ba u la mut ban shimti ïa ka kum ka kurim shiryta.

Ki jingïaphylliew jingmut jong ki tynshop suki suki ki pynlap ïa u ksai babiang-sur. Ki ktien sneng ktien kraw jong u phadar ki pruid ïa ka lynti bathymmai. U Lamberdus u hun ban leit pule theology sha seminary ban kiew sha ka kyrdan Lyngdoh – Sohblei. Ka jingtista jong u ban duwai ka la lah ban sei biang ïa u na ka ahor jingduh jingkyrmen.

Ka part XII (dkhot 107-124)

Ka Philosophi jong u Myllung ka ïaroh ïa ka jingjied jong u Lamberdus ban kyntait ïa ka rongphong jong ka pyrthei. U mawmon jingimbriew u sting dor dor hakhmat ka mon jong u Blei. Ka jingshem jong u Lamberdus ïa ka lynti jingim thymmai ka long ka rynsan ïalap jong u Myllung ba ki briew kin kynmaw ba kim longtrai halor ka jingim la jong. U tyrngiang ruh ïa ka jingpynlong Blei ki briew ïa ka jingstad. Kum u sangsot u la kyntu ïa ki samla ba dang khie dang san ban bud ïa ki dienjat jong u Lamberdus.

U Lamberdus ruh u nang ïaw nang rangbah ki jingmut jingpyrkhat. Ki snem pynkhreh jong u ki la ai por ban sngewthuh ban shemphang ïa ka jingwan pynriewspah ka Anjelis ïa u. Ka, ka don la ka jong ka jingshahkhot, ma u ruh la ka jong. Suk ki samla kiba nang ban jied bad saiñdur ïa la ka lawei.

Sa shiwat u Myllung u pashat u waidong ba ki mynsiem ba la khlad noh ki im. Ka jingngeit ka ong ba ki synran ïa kiba im. Ka Anjelis bad ka kmie jong u Lamberdus ki kular ban ïadon lang bad u ha baroh ki liang.

Hadien ka dkhot kaba 124,u Myllung u pynkut ïa kane ka poim, da ki kyntien sahnam kiba la thoh ha u Maw jyntep jong ka Anjelis.

The Epitaph (Ki 'tien sahnam).

Hangne marwei ka thiah lyngngai
Ka-wei ka 'thei samla,
Iwbih suhsieng kum 'Tiew diengngai
Pa-teng pa-teng ki ryta.
Na-pdeng ki hajar mot bun rong,
Ka Anjelis ka paw,
I'u 'Ba-ieid eh' ka la pynmong,
Na-mar jingïap khynraw.
Ka dur bhabriew puri jong ka
Shen sha 'dewmet kan phai;
Na-poh u Mot tah rong rupa,
Kin kie ki sur jingrwai.

Da kitei ki laiñ poitri ba la thoh ha u Mot jyntep jong ka Anjelis, la pynkynmaw biang ïa ki nongpule ïa ki Epitaph badonnam jong u ***Thomas Gray***, ki English ha ka poim jong u, ***'An Elegy written in a Country Churchyard'*** ba la pyn wan sha ka ktien khasi da u Myllung Andreas Sun, ba phi lah ban shem ha ka kot poitri jong u, ***'Ki Sur pangnud na krem sha-dem'***.

Nga kit bok kit rwiang ïa phi bah Andreas Sun ba phin nang lah shuh shuh ban sei ïa ki hira ba-kordor na ka jabieng jong phi kum uwei na ki nongthoh ban pyndap thup ïa ka khasi literashor jong ngi.

Khublei

Sister Philomena Kharakor
Ex- Principal, St. Mary's College, Shillong.

KA MAGDALEN

1. La don ka-wei ka 'Thei Samla,
   Ha-poh ka-wei ka shnong;
   Ka la jan dap sawphew pura,
   Tang kut u 'nai Iaïong.

2. Baroh ka-wei ka shnong jong ka
   Kim don da kumwei pat
   Ka lad, lait tang ban ïa-khana
   Sha-phang ka 'thei kut lad.

3. Katno ka diaw ka 'Thei kyrïaw
   Bym don samla shynrang;
   Ban swait wat tang hajan phyllaw
   Ia ka uban 'i bang.

4. Ki briew ki beiñ, ïa ka ki khoh
   Ba la palat ka rta;
   U-ei uban kwah mad ï'u soh,
   Uba la jan kiew sma.

5. Ka Magdalen, Ka 'Thei samla
   Ba la ñiew beiñ ki briew,
   Marwei ka set ha-poh kamra
   Ban jngi ha jingphohsniew.

6. Ka la pynlong ka nobena
   Ryngkat u rosari;
   Ka dem du-wai bun ki kynta
   Kumta man la ka sngi.

7. "Ah ! Blei Kynrad, to peit ma phi,
   Nga, ka kynthei marwei;"
   Ka dem khohsiew, ka pyndait kti,
   Ban ïoh ki jingai-ei.

8. 'Kat-no nga sngew lehraiñ leh suiñ
Ban shu sah jit marwei;
'Thei lud, ki la ai dud, ai buiñ
Ïa la ki khun kynthei.

9. 'Nga dei ka khun rangli marwei.
Na-pdeng ka kur ka jait.
Nga sah khunswet ba ieh i mei,
Khlem don u maw-shong-thait.

10. 'Mano ïa nga ban ri ban peit
Ynda la noh ka sngi ?
Nangno u soh ngan ïoh ban kheit
Lymda don ba kylli ?

11. 'Ah ! Ko Nongbuh Nongthaw bynriew
Imat ngan sah syllai,
Ïa nga phi ai ka dur sniew briew
Bym ïoh wat tang ka brai.

12. 'Khyndai la ka sngi bad ka miet
Nga dwai ban ïoh khubor;
U-ei ïa jynkhang ïing ban tied
Katba dang sah i por ?

13. 'Sa tang shi bnai bad khatsan sngi
Ngan dap pura saw phew;
Ngan long kynthei kaba lyngki,
Wat la ka doh ka threw.

14. 'To phah seh, Trai, u dkoh u dkia
Shuwa ban sep symbai;
Ïa nga lada don ba pyrsia
Kat kaba kwah ngan ai ?

15. Ka sei dur mot Maria, Joseph
Ha-lor du-wan ka buh;
Man ka kynta ka dwai khlem pep,
Lyndang pyllup ka nguh.

16. U ksew, u miaw ym don ba jan
Sha iing ka Magdalen !
Wat la jan khuid sa ka duwan.
Ym don uba wan kren.

17. Khatduh ïa-wai, da jingbitar
I'u mot Joseph, Maria,
Na khalki rit ka la pa-khar
Bym don ba wan pyrsia.

18. Ha mar kata ka por noh sngi
La don u-wei u briew.
Ba rung sha dwar bad ba kylli
Ban thied symbai syntiew.

19. Phak la kum dei na khlieh jong u,
Da ka dur mot Joseph;
U king ba-ïong u kyllon khru
Ha-poh phyllaw u thlep.

20. Mar kumta hi la sngew ka sur
Ba ud adi ada :
Ka Magdalen sha bar ka tur
Ban tip ka-ei kata.

21. Da jinglyngngoh kat lah kat ïai
Ia ka Kong Magdalen,
Ban 'i ï'u briew ba thiah kyntai,
Ka khlieh kaba synlen.

22. Ka tur sha jan bad ka kylli,
Ba-lei b'u wan shata;
Ka khmut ka khmat da 'nam tylli,
Thoh mew kum dur bula.

23. 'Nga wan shane ban tyrwa die
Ia u symbai syntiew,
Pynban la kum ba pduh d'u sdie,
Ha shyllangmat u briew.

24. 'Ngam tip mano ba ka-wang maw
Ia nga u 'rang tyrwa
Symbai syntiew ba-stem ba-saw
Ba 'original' bha."

25. 'Sngewbha, map seh ïa nga, ko bah,
Da jingbitar ba shla;
Ia u stashu, kat-ba nga lah.
Nga la lynthaw ruma.

26. 'Ha-pdeng jingdom jingduh shynrang
Kum leh ïa ka bym dei;
Kat kaba lap, nga la ka-wang
Ïa phi nga la kum shei'.

27. 'Oh ! pleng kumta', la pynphai ktien
U 'Men Synlen ba-pli;
U phai shakhmat, u peit sha-dien
Ïoh don kiba ïoh'-i.

28. 'Kylleng nga shang kum u 'sew beh
Ban shem hangno ka skei,
Nga jaw ka syep ha jingma-reh
Ban shem ïa phi 'kong thei'.

29. 'Mano ba ong ba la dier por,
Ia phi ban nym kylli ?
Phi long ha nga 'Tiew Amirphor
Ba ngam pat ju ïoh-i'.

30. 'Ha-pdeng jingthait, duh jingkyrmen
Nga thrang hir hir ban ïoh
Ka um mawsiang ba ai jingtngen
Ka met shu-wa ban noh.

31. 'Hato, kong thei, phi dei ka-ei,
Kat-ne ka jingbhabriew ?
Ngam pat ju shem ha ka pyrthei
Lait tang ha jingphohsniew.

32. 'Phim sngew ei ei, tha-rai ïa nga
Lada phin ai ju-bab ?
Nga long shisha u rang tyrwa.
Uba lah ban ïai ap'.

33. 'Mynta nga la sngewthuh shai klar'
La ong, ka Magdalen;
'Da u stashu ba la pa-khar
U Blei, u ju-bab shen.

34. 'Lada ma phi ha-duh katta
Ïa nga phi la pynpaw;
Hato kam dei ka kam phylla
Ba nga, ngan ïoh pom daw ?

35. 'Kat-no dohnud jong nga ka shad
Na-duh mynta ka sngi;
Phin long u syiem jong nga, kynrad,
Nga, ka Mahadei phi.

36. 'Ale, to rung ha ïing jong nga,
Shyllang ba mong jong phi,
Ngan sait, ngan sop bad su-mar bha
Ban jah ka jing a-ni.

37. Ha-mar hangta wan lap i'Rad
Ban 'rap ïa-btin lynti;
Ïa u Synlen ba-pli kynrad
U bym shym khmih lynti.

38. Ha-lor jynthiah, 'poh snieh masi
La buh ïa u ban dem;
Ka Magdalen ka stet ki kti,
Kat na ba-dei ban khem.

39. U 'Men Synlen tang shi kynmaw,
U la jah king ba-ïong,
Ynda la ktah kti ka 'thei ïaw.
Jingmong ka ring tyrkhong.

40. I 'Rad hangta i la kylli,
Ka-ei mo keiñ ka daw
B'u poi thiah kai sha ïing jong ki
Lyngkrang ha-poh phyllaw.

41. U 'Men Synlen nangta u ong,
B'u wan poi wir shata,
Ban die symbai syntiew bun rong
Ban ïoh ka-mai peisa.

42. 'Ka kjat khlem pat da ïoh rah bha
Ban kam sha-poh phyllaw.
La her kynsan u maw sha nga,
Na-mar ka khlieh pathaw'.

43. 'Mei rad, ma nga, nga kum ba-kla'.
La ong ka Magdalen,
I 'u mot Joseph sha bar nga pda.
Ha mar ka khlieh synlen.

44. 'Ngam tip sa-tia ban don ba-swait
Sha ïing ba sah ma nga;
Ha-dien ki jingdu-wai ba-thait,
Kumne ba kan wan jia.

45. 'Mano pat kein ban poi pyrkhat
Ïa kum kane ka dur.
Ynda ummat sa ba kin rngat,
Ban don uba nud tur ?

46. 'Da-ei ïa phi ngan siew kylliang,
Ka lait ka let jong nga ?
Da-ei ngan tah da-wai pynbiang,
Kat-ne ka jingbakla ?'

47. U 'Men Synlen u um dohnud
Tang sngew sha-phang kata;
'Lada kat-ne phi nang syllud,
Ngan im bad phi shirta'

48. 'Kata, keiñ hep, ba nga kwah eh'.
La kem ktien kloi i Rad;
'Lada ïa ka, phi kloi ban treh,
Bad phi kan ïap ryngkat'.

49. 'Kane ka dei ka ksiew jong nga,
Kyrteng ka 'Magdalen';
Mynta ka miet, shimti ïa ka,
Wat la phi la synlen'.

50. 'Kan ri ïa phi, bad phi ïa ka.
Wat la ka 'mut syndem,
Symbai syntiew ba phi tyrwa,
Un phuh ha-lor sha-dem.

51. 'Ym don kynthei ne shynrang briew
Kiba dang sah marwei.
Ki ban klet noh ïa dur ka shriew
Ynda ka por la deï'.

52. 'Kane ka long ka mang ka sam
B'u Blei u buh bynta,
B'u rangbah briew u dei ban kam
Na ïing kur sha ïing kha'.

53. Ki ktien pynrap jong i Mei rad
Ïa ka ki la pyntngen;
Ka Magdalen ka la ïoh mad
Syntiew u 'Men Synlen.

54. Haba shyieng krung ki la ïa-dei
Ha-pdeng ar ngut shi jur;
Symbai Syntiew u paw pyrthei
Wat la ki sniew ka dur.

55. Na jingtyrwa symbai syntiew.
Ban ïoh ka-mai peisa,
Sah u symbai u khun bynriew
Lyngba ka 'lei shong-kha.

KI SONNET

Group : A

1. HA RI NONGWEI

Ban im marwei ha ri nongwei ki briew,
Katno ka long ka jingkynjah ba-khraw;
Ka kham pa-lat ban ïa ka jyntep-briew,
Haba u ksew u jlew, u tngaw u jlaw.

Pyrthei ka long shisha tang ka ri khlaw,
Haba sha jngai na la ki lok ba-ieid;
Ka jingkynjah ha-pdeng ka jingsngewblaw,
Ynda la wan ka miet synñia ba-smieij.

Ki lok ba-ieid jong nga kat-no ki kmen,
Bad ki 'Ba-ieid la jong' ha ïing ha sem;
Ki ïoh ïa-thuh khana ban ïa-myllen.
Ha-pdeng ka bneng, halor jynthiah ba jem.

Ym don 'Ba-ieid' ïa nga ba wan syrpai.
Lait tang u Mombati, ha ri ba-jngai.

2. KA RONG BA-SHET KYLLA

Ha-pdeng ka du-riaw bah ba-ïong synñia.
Ha-poh ka lieng ba-shad kynting sawdong;
Phew ngut nongshong ki law sopti ruma.
Ban teh lama da tapmoh-khlieh la jong.

Ki dew, jingatphyllung sa tang shi-bit.
Kine ki la ha khmat ka lieng jong ngi;
Ha peit sha-tei-ym dei 'erïong, erngit'
Ba tur pyrsad, kyrhuh kum u masi ?

Kordit ïa ngi, ki khun ka shah shukor,
Kumba shoh khaw tyndep, ngi rah ki kjat.
Ban kiew, ban shong ha-lor ka lieng synjor.
Ba khlem boitha, lama, maji ba-stad.

Ngin hap, ngin ngop, ngin ïap jyllop ba-roh,
Na-mar ha-poh, sah tang maji ba-dkoh.

3. KA KTIEN I MEI

Shish ! ban da nga la sngap ïa phi na-duh
Nyngkong, ban da nga la bu-rom, kheiñ kor
Ia ki kyntien jong phi, da nga shahshkor
Mynta nga la dei keiñ ka por ban phuh.

Ko mei ba-ieid, Ko mei ba-thiang jong nga,
Mynta nga ïam babe bad miet bad sngi;
Mynba ma phi ia nga phi ju pyn-i,
Pyrshah ia phi nga syndong kti kylla.

Mynta pat de, hato mano ban sneng
Ia nga ban kraw ? Mano ia nga ban mai ?
Ban tip kano ka rud kano ka pdeng ?
Nangno ngan ioh ki Stad ban shah hi-kai ?

Wei ba ia ktien i Mei ngam shym kheiñ snep.
Sep-ei syntiew b'la krei ba lum jyntep.

4. KA BOR KA SHI KYNTIEN

Hyndai ki ong, 'U Khasi ngi u kham
Pa-lat ban ïa ki Grik ne Nong-Ijip';
Jingstad shi kpoh u dap pura hi smam.
Kat-ba ki-wei ki ri kim don jingtip.

U ïaid 'lor um bad um ju ngop ne jhieh
La kum u Trai Kynrad ha Bethsaida;
Ïa ki 'riewsniew, kum ki dieng-kper ba-sieh.
Ne kum stashu, u pynïeng sah hangta.

Um don suloi, waitlam, ne stieh ha kti.
Kum ki shipai jop thma America;
Ïa la ka met u da na ki kuli,
Sha ki nongshun ki siat, ki phai kylla.

Lyngba ka Hok, ka Shi kyntien b'u khlei.
Ki kynroh bah ki ïeng khlem don ba-tei.

5. KIN POI TANG KIBA SHLUR

Ka don hangta ha-lor u lum ba-jrong.
Ka-wei ka pung ba kyan shyngyiar phylla;
Ki briew ki wan ki leit na b'roh sawdong,
Ban sum ban sleh, ban dih ruh de ïa ka.

Uba matlah u ïoh-i biang ki khmat;
Uba kyllut u iohsngew biang ki shkor,
Uba sa-ñianglyngkut, ne ba-pang at.
Ki khuid, ki jem, ha-dien ka khyndiat por.

Nga kwah ïa phi ban lam ryngkat shata,
Ban ïoh jingkoit khlem dih ne tah da-wai;
Sha kliar u Lum, hap jam ka Khri Synñia.
Lyngba jynkieng thaiñ ruh b'la teh tyllai.

Phin saw ki ngap pa-lat u soh lyngngi;
U Tiew kulap phin long, tang 'poh shi sngi.

6. NGIM KYNMAW SNGI

Ki ïing paki du-lan ba-jrong rynïeng.
Ki mot jynkieng b'la pyn-oh shrong don dur.
Ki ïing peit dur, ki ïing ïa-shad pareng,
Ïa sor Shillong, jaiñsem ki pynjynsur.

Su-rok rong ïong, ki mawïuh-kjat ba-jam;
Khrik ki phyrnai, ka rong kum ka 'liang-sbai.
Du-kan na-duh ba-rit, 'duh ba-heh tam.
Jingshai ba-dum nangta sha-bar ki ai.

Ba-roh ki briew na-duh babu, sha-kri,
Ha-duh ki Heh 'Saipan, nongdie 'wai dong,
Ne la ki dei Myntri, ne khar-mushi,
Ki khmat jong ki sha tbian ki shad sawdong.

Ñiar eh ha sor Shillong nongïaid nongïeng.
Ban don ba kynmaw peit ki mawsiang-bneng.

7. KA NIAM TANG U SHABI

Wat hun tang ba la tuid ka um synlar
Ha-lor ka khlieh ka reng, u shñiuh jong phi;
Ne tang ba la pynnoh jaiñlieh, la sar
U tngit u tngar, la khuid dambit lati.

'Ne, tang ba la kyntait ka bam pylleng
Ha-lor diengshat diengkheiñ b'la pynshong knot.
'Ne, tang ban 'da rap jot ïa long rynïeng.
Ïa mynsiem briew kam sang ban khñiot na pdot.

Ka niam thymmai ba phi la pdiang mynta,
A-ïu ka lah ïa phi kylliang ban ai ?
Hato ka lah ban set ï'u sim moina
Ha-poh ka ruh ju-nom ka sur jingrwai ?

I'u 'riew-arsap jingmut, nongmane ksuid,
Ka niam kam plie jynkhang sha ri ba-khuid.

8. MYNDANG KYNTHONG KA HOK

Mynba pyrthei u Hynñiew Trep ka dang
Kynthong : U Blei u hiar sha sla pyrthei.
Bad la u khun bynriew sawdong u shong
Ban ïa-pa-rom khana tipbriew tipblei.

Ka Thok ka Thak, lane ka Tuh ka Thiem.
Bishni Bishnot, ka Phon ka Siar kylla.
Jingpynïap briew ïa ki para mynsiem,
Ha sngi ba-rim ba-jah kim don jaka.

Mynba ka Hok, ka Shi kyntien, ryngkat
Mynsiem tipbriew tipblei, ki dang synshar.
Jingsuk Mynsiem b'u briew u thung kynrad.
Ha ri u Hynñiew Trep kylleng ka par.

Bynriew u im ha-pdeng ka suk ka saiñ.
Mynba mynsiem jong u kam pat boi ksaiñ.

9. TO AI HA NGA

Hangno ngan shem ki thwei ba kham jylliew,
Du-riaw kiba kham ïar, ki-ban pa-lat
Mynsiem jynsur kat ka jong Me, Kynrad,
Ban theh ki umjer bneng bym lah ban ñiew ?

Tang kat kaba nga tip, ngam ju ïohsngew.
Briew ki-ban ong, "To pan, yn ai, to wad,
Te phin sa shem", bad khlem da ïa-kyrpad,
Ban don ba ai wat tang ïa u 'pu-rew'.

Te, nga mynta, sha Me nga wan ban phai.
Naba nga tip, Me long uba sbun tam :
Hynrei da-ei ngan pan ? Da ka waitlam ?
Ba bat ki 'riewthrang snam ? Ka ksiar ? Ynnai:

Lymne ka jaiñspong khor; To ai, hynrei
Tang ka sharak ban tbeh ïa ka pyrthei.

10. KABA BET, PHIM IOH BAN SHET

Kat-ba nang jur ka jingïakhih paidbah,
Ka bor pyrkhat nang hiar bad nang synjor;
Nangne nangtai nang mih ki kam khyllah;
Kyrdan longbriew ki nang kham pynhiar dor.

Ha-pdeng ka ding ba-klang kum ta-lwar sngi.
Ym don khla-wait ban swait sha-jan jong ka;
Kat kaba ïoh na-phang ka bam suki,
Ha ban da sah sa tang u dpei suda.

Ba-roh nongrep u ap ï'u kew ba-met,
Ban kheit u soh, ban lum na-poh lyngkha;
U sha-ïong ngaiñ ryngkat ka kyndit thret,
Ka khlaw ba-pluh k'la ïaid lynti nangta.

Bunsien u soh ba mih na jingïa-khih
U shu pyut ei ba ban ki jingsngewsih.

U LUM SHILLONG

1. Mynba nga dang san snem ka rta
Haba nga la pyllon ki khmat,
I Pa jong nga i ïa-thuhkhana
Sha-phang ki mrad, ki wah ki sdad;
Khatduh i poi sh'u Lum Shillong,
Ba lyer pyngngad hangta ki shong.

2. I ong, "U long u Lum ba-jrong,
Ki laiphewjait syntiew ki phuh,
Ki sim hangta bunjait ki rong
Ki her ban bam ïa u sohtluh;
Ki dieng jyrngam; jyrmi byrtem
Ki shna rynsan ki sim ban dem.

3. "Kum u ban shem kham eh", i ong,
"Jingitynnad ym don ba kot
La lah ki-wei ha ka jingjrong;
Kum u ym don ba nang ban khot;
U don ka ktien ka sur Sohra
Ba pynshohbieij ïa ki samla".

4. La nga dang long tang u khynnah
Bym pat sngewthuh a-ïu i kren,
Pynban ban kiew sha u nga kwah
Hangta shi-phang ban shong myllen;
Nga kut jingmut shata ban phai
Ynda la saw synñia u Bnai.

5. Ka Premmiet u Nohprah ka la da wan poi;
Na la ïing nga la mih, ka lynti nga la thaw.
Phang mihngi da saw kjat khuk khak nga la kloi;
Nga plaid ki 'langsah, nga rung sha-poh khlaw;
'Tiew Kristmas na lynti shi-kham nga la kheit
Kat-ba u nang pah u sim Jala-eit

6. La ka khmat sha suiñ bneng nga la sdang pat ban khmied
Hangta tang jingdum ka tap b'roh shi-rta;
Nga pat da pyllup, teng teng nga rynsied
Ban tang kham lait kloi na kata ka jaka;
Wat la nga la long makna shynrang briew
Ban sah slem hangta, nga long u pyrthiew.

7. Ba-roh shi rynïeng ka met ka la khih
Nga sngew ba ki thied ki la tied bun kylla;
Na-poh krem ka um-pjah nga la leit ban ïoh dih
Jingmih jong ka syep ban kham pynduna;
Shi-phang nga shongthait, u kwai de nga bam,
Shi-phang nga pyrkhat, ka ïing kaba tam.

8. Slum nangta sha tbian ngaiñ nga ryngkoh
Nga thom 'ïa ka maw, ïa ka dieng nga tur,
Ki kjat ki smat, sha ïing ban phai noh,
Na jynteh ba phylla ki lait kynsan wur;
Kynsan kat-ba dang ïuh ha-lor maw
Sur ma-ïan na-lor lum, nga sngew ka kynkaw.

9. "Hapdeng ki Lapongnai phyrnai,
Ha-pdeng ki 'Tiew lyngksiar byrtem
Hangta nga im khlem jingkhuslai
Khlem tip ka Lyiur, khlem tip Pyrem,
Kum nga ym don ha ka Pyrthei
Kynjai ban im ha jing-palei.

10. "Ki briew ba-bun kin ïap artat,
Kin thaw ru-kom ki lad khyllah;
Na-mar ka kpoh ban ïoh pyn-at
Kylleng kin krei, ha-juh kim sah;
Ban paw ha khmat ka snieh pyrthei
Ba khlem ma ki ym long ei ei.

11. "Mano ba kwah bad nga ban wan
Shi-bun ngan ai kat-ba phi mon,
A-le hangne, tur kham shajan
Shata shaba ma nga nga don,
Ki moiñ manik ki larmoti
Lada phi kwah, ngan ai ïa phi".

12. Hato lah ma ban shem hira
Na kum kine ki khlaw synñia ?
Lah ma ban shem ka 'siar tylli
Ban pynstem khmat ïa ki sotti ?
Lada ei ei ym lah ban shem,
Ba-lei Myllung ki sei jyntem ?

13.Wak nga phai dien, phiak kum u khnam
Sak beit ban suh ban shei ha u skum;
Nga ruh de kumjuh sha-phrang te nga kam
Ban ïoh pyndei kjat ha kliar jong u Lum;
Ka met ba la lwait nga kit khlem sa-lia
Kat-ba ka lyer pat pyrshah ka ka-wia.

14.U mi-nit um pat jngai, ha-lor u syntai
Jong u lum Shillong jrong, nga ïeng kum Tensing.
Hangta nga pyrshang ban wad ka sur rwai
Ba ïa nga dang kumne, kaba la wan khring;
Kumta nga pa-wang kum u ngap kjit umthiang
Ban tip nangno kein ki mih ki sur-syiang.

15.Shi-phang nga phai khmat sha-phang lam-mihngi
Ki shkor jriang nga rah, shata nga pynshah;
Kum ka Syiem u Raitong haba sur sharati
Ka riew na i Trep ba ma u hi u sah;
Kumta ma-nga ruh ban lap ka thymmei
Nga wad hi kumjuh kum ka Syiem Mahadei.

16.Bok kat jong ka Syiem ngam lah ba ngan ïoh
Top ka la poi sha jaka ba ka mut,
Khmat kim pat hun tang na-bar ba kan jngoh
Sha-poh ban ïoh rung, ki jynker ka kynjut;
Kumba shoh khaw tyndep ïa ku-lar u Patsha
Roit ka la ïuh, ïa jingim ka la pha.

17. Kat-no nga sngewdiaw, kat-no nga pisa,
La arsut nga la hiar, la arted nga la kiew;
Ki sur ba tympang na shyntur Theisamla
Ki la her noh mynta sha ka ri jingphohsniew;
Shano pat ngan shem, shano ngan ïoh pat ?
Ki paw tang ha snur ba tuid ki ummat.

18. Na-mar ngam lah ban pynsuknud
Ki shkor daitbuit bym lah ban bud
Ka sur b'la lngaid sha lyndet ki lyoh
Kum sur pyrthat ba la jah noh,
Ki shkor shi-por ki shim shuti
Kumta ki khmat ki sdang ban plie.

19. Ka-ei hangne ngam ïoh ban peit ?
Ma-riang u Lum da riam da beit;
Ka ïaid la kum ka Mem Belgium
Ka wiat samrkhie ïa nga rymmuiñ;
Kat-ba ka khmat jong nga ka sti,
Ma ka pat de, ka kha-woit kti.

20. Kum u khynraw bym don shyntur
Uba imsngi tang jingmutdur,
Lymda u ïoh shwa ka ju-bab
Na la ka 'Ieid' ba la shon shap;
Long lehnohei ïa u ban khot
Lymda u mon, un long u mot.

21. Kumjuh ma-nga, thyllieij u teh
Katba ki lyer ki nang ïai beh;
Wat la ma-riang da bun ki lad
Ka thaw ki buit bad nga ban shad;
Wei ba jingmut dang don sha-wei
Wat ka Mumtaj kam long ei ei.

22. Kum u Phadar Hopewell mynshwa
Haba wei-briew u shong hangta,
U piaw, u diaw, sha-dem u tied
Haba wan lap noh ka premmiet;
Dang bun hima ki ri ba-pher
Sha ki ba u dang dei ban her.

23. Ki juh nga sngew ki jingpyrkhat
Kum phylliah ding ki wan pa-shat
Sha-dem jong nga ki thang shyrkhei
Bad ngam sngewthuh a-ïu kin trei;
Kyr'ïup kum 'sehïap-ïeng nga ïeng
Kat-ba sha jrong nga 'mied longbneng.

24. Ha ka mynsiem nga la kylli
Ba-lei kumne ka la wan jia
Kat-ba nga peit-seh ïa ka sngi.
Mynsiem jong nga ba kan du-kha ?
Wordsworth tang 'i tang i 'langsah,
Dohnud jong u kan long thma-bah.

25. La biang i-wei i 'tiew ba-rit
I-wei i sim khyllai-dohdit,
Ki lum ki wah, shyngyiar phyrnai
Ki kshaid khliehriat ba-noh rymphai;
La biang tang paw u Simpyllieng,
Kum 'tiew diengngai ki pynsuhsieng.

26. Kiba hangta ïa nga kim ktah,
Kiba sha jngai nga kham'i kwah;
Pynban nangne ngut ngut nget nget
Ma-ïun ma-ïan ïa ka syrwet
'Namsaw nga 'i ha sla nyngkong
Ba la thoh dak na-duh ku-long.

27. Kumno ïa nga ki-tai ki dur
Tang da ba ïeng, shajan khlem tur,
Tang da ba peit, sha ki khlem leit.
Tang da ba kren, tang ban shu ngeit,
Khlem da ïoh twad, khlem da ïoh mad
Dohnud jong nga kin lah pynshad ?

28. Ha kliar u Lum mynta nga shong,
Na u nga peit kylleng sawdong.
Ki khmat ki phriang sha-duh ki lyoh
Kat-ba nang peit nang shoh nang shoh;
Jingitynnad ki-wei ki Lum,
Dohnud jong nga hin ki pyn-um.

29. Kat-ba ha trai u Lum dang-sah
Ban poi sha kliar kat-no nga kwah:
Nga mut tang poi ngan sieh lama
Ba nga la poi jin duh shata;
Jinghun dohnud nga nang tha-rai
Nangta ngan ïoh ban dih kyrhai.

30. Phewse ki long tang jingpyrkhat
Ki kylla dur tang shu ïoh mad;
Na-mar u Lum u jrong rynïeng,
Lah ban ïoh-i ki mawsiangbneng.
Na-mar u Lum u shah ka phang,
Lah ban ïoh-i ki Makashang.

32. Nga dei u briew, ngam don thapniang,
Pynban kum sim kylleng ngan siang;
Sha-duh ka ïing du-lan paki,
Sha-duh jynthiah Kitimuni;
Ia ka ban khroh da sur Moina
Ban ïoh kyndon ka Duitara.

———— || ————

NGAM IOH-I SHUH

1. Sa tang khatsan mi-nit dang sah, nga khreh
Ki tiar ki tar, ki tum ki tam
Nga lum bad dum bad dam:
Sa ba ngan mih,
Sa ba ka ïing
Ngan ieh, tok tok, la don
Ba tied jynkhang. Nga khot ban wan
Sha-poh ban rung, ban kren lada donkam.

2. Wang ka jynkhang, ba shu khyrdep ka plie.
Ka-wei ka thei samla ka ïeng
Hangta, ka khmat jong ka
Ka ïathuh shai
Ba ka la dap
Kumba khatphra. Rynieng
Jong ka la kat ka wah Kynshi.
Ki ngab ki saw la kum u soh-lyngngi.

3. U shñiuh sawreng ba jrong kyrphum jong ka
Kyrphum u noh la kum ka kshaid
Lyngwa kaba thaba
Ha jingphalang
Jong ki kjat sngi,
Ba paw byrtem byrsaw
Ki bniat jong ka ki lieh pyrshieh
La kum ki maw ma-rok b'la ai rong lieh.

4. Ki ar tylli ki khmat jong ka ba peit,
Kum ar tylli ki marbul saw,
Ba thoh syntiew sha-poh;
Khrik ki phyrnai
Kum mawlynnai.
Ha-lor ka met ka phong
Ka obarkud sa-rot, ba kot
Ha-duh sla kjat, ba-rong kha-ngai pylleng.

5. Shlip ka peit seh ïa nga, ha-dien ka phai
Noh sha lyndet bad muiñ ka wiat
Kat-ba ki kti ka bsuh
Ha-poh ki pla
Ka obarkud
Kyrteng kam shym ïa-thuh,
Ne ka jaka ba ka ju shong,
Kti ka shu ak ba don ei ei ban ong.

6. "Shane dei tang mynta tiak ba nga poi,
Na-duh na jngai nga la ïoh-i
Ia phi, shi-phang phi mih,
Shi-phang phi rung;
Shi-phang sha-bar,
Bad sa shi-phang sha-poh.
Ngam don ei ei ban ai ïa-phi.
Lait tang i-wei i khu-bor thiang jong nga.

7. "Nga sngewlehrain, ban ong ha khmat jong phi,
Mynnin mynmiet nga tang leit khmat
Khyndiat, nga la phohsniew
Man ka mi-nit
Tang ïa-phi hi;
Phi ïeng ha-jan jong nga;
Phi peit, phi tur, phi kren, phi kner
Ki kti ban ïa-khublei kumba mynta."

8. "Sa wan la shem ta-ïew ho thei samla.
Wan ynda nga, na ri ba-jngai
Shane nga la wan phai.
Mynta ngam lap;
Ia ka khubor
Jong phi ngam sngew don por
Ban sngap, wat sngew ei ei ho, thei;
Sa da wan biang ha ka-wei pat ka por."

9\. Kumba ka lyieh ha suiñ ka shat jingshai
Na-duh mihngi ha-dien sha-duh
Sepngi, nangta sha-tei.
Ha-dien sha-thie
Shi-por ka 'ba
Jlang ha-dien pat ka jah
Kynsan, na bneng khlem ïoh-i shuh.
Kum ka, ka thei samla ka leh kumjuh.

10\. Shi ta-ïew pat ha-dien ba nga la wan.
Sha ïing ba nga la phai; marwei
Dngong nga la ap kynmaw hangta.
Nga shong pyrkhat,
Nga dang kynmaw
Ba dei ha kata hi
Ka sngi ba la ïa-buh, kato
Ka thei samla kan wan ïa-thuh khana.

11\. Kam shym la poi, slem nga ap khmih lynti;
Bluit nga mih noh sha-bar ban peit
Ioh ka kum slem na-mar
Ba bun ki lad,
Ba-kla lynti;
Phewse ei ei ngam 'i;
Nga sngew pynban ka-wei ka sur
'Myntan ka don hangne, mynta sha-ei ?'

12\. Kum u Lieng bieij thapngur, marwei nga ïeng,
Hangta marwei nga khmied long bneng;
Ha-dien sawdong nga peit,
Sawdong jong nga.
Ioh don ba kren.
Ei ei ngam 'i, ne lap
Iano ïano; ka sur ram-ïa
Jlang ka la jah, la kum ka thei samla.

****

Group 'B'

1. BABE DIER POR

Lada shisha ka long thik kumba ong,
Ba tang shu 'i ïa nga phi la baji,
Bad ba pyrthei pat da ka-wei ka rong,
Kata, ka jingba-kla ha-pdeng jong ngi.
Ah ! ba, ngan jin da la kham neh jingmut,
Ban kwang shuwa, sawdong pyrthei ban shang,
Ki sngi ba-kmen ïa nga kin nym pat kut,
Ka tlang ba-kthang, katta kan nym pat sdang.
Ka jingshu-kor ha-lor ka jingshu-kor;
Ia khmat u briew ka shet kylla khongpong;
Lynti ba-beit, kyllaiñ, ka khun pynkdor,
Ban breiñ symbai ha la ka jong ka jong.
Katto la pra, long dpei hima ba-ïar,
La kheiñ burom, u syiem ka duh synshar.

2. JINGIEID NYNGKONG

Da kumno 'sha ïa phi nga lah ban klet ?
Da kumno 'sha na phi nga lah ban khlad,
Haba ïa longrynïeng nga la pynshet.
Bad phi ju-nom ban im ban ïap ryngkat ?
Kumba la rah u 'suid Tynjang ka Tlang.
Ha miet kynjah ba kah pyrthei ï'u bnai.
Ngam tip ba ïa u pud nga la ryngkang.
Na phi ban her sha-duh ka ri ba-jngai.
Ka 'siar tylli pa-lat shi-teng tula,
Katkum ka niam rukom, 'sahti ban shoh;
Sep-ei ba-roh paila, ka dahara,
Haba kim ïoh ban snoh ïa phi ban doh.
Jingieid nyngkong wei ba shisien la duh,
Kam ai ka khlieh, u maw-syngkhong ban buh.

3. JINGIEID NA LA RYMPEI

Nga lah ban shong ha-poh ka shanduwa
U solomon, ha kjat ki bniat hati;
Ha-pdeng ki Moiñ Manik, ki Larmoti,
Haba rupa bad 'siar tylli ki 'ba.

Ha ïing paki du-lan, ïing sad su-non,
Ha pa-long ksiar, ha rajai jem ba-stem,
Ba thiah ka syiem Kitimuni ba-jrem,
Haba moina bad duitara ki don.

Kine ba-roh ha nga kin kylla rong,
Ha nga kine ba-roh kin sting pyrthiew
Bad long tang u 'pu-dar ba tep 'ñiangmong.
Ba kyllan bthuh ki 'Mem , ki Thei Bhabriew :

Hato kine a-ïu kin thaw pyrthei,
Lada duh noh 'Jingieid' na la rympei ?

4. WAT KHMIH LYNTI

Haba jar jar wei-briew sha nga phi wan,
Ynda prem-miet da rong kha-ngai pylleng
Ka phong pansngiat; u bnai na jrong u kyan,
Ryngkat hajar ki khlur ha sa-hit bueng.

Phi ud, phi nam, sha-dem jong nga, phi dem;
Umpung ba-nam, jrop jrop ha-lor kti nga,
Ba kyïuh mop mop, kum synjaw um ka krem
Ki jaw, kat-ba phi dang ïa-thuhkhana.

Nga sngew sangsot ban sngap khana jong phi,
Ban tip ba sngi jong phi ki mih ki sep,
H'u Blei ban aiti lut da mombati:
Bainong ban khmih lynti ynda la dep.

Nangne na snieh pyrthei, ba shong basa,
Ban ïoh bainong, dei tang u nongbylla.

5. NGA SHEM LYNTI

Da-ei mo keiñ ïa phi ngan siew kylliang ?
Ei ei ngam don, sah tang ka pla thylli;
Ban ïoh ïa ka, ym lah khlem biang u ksiang,
Ba tip ka phang, ba kloi ban kdew lynti.

La ïa jyn-ai ïa phi nga la tyrwa,
Ban long sa-khi, ka dak ka jingsngewnguh;
Nga da sngew rem ba phi pynphai kylla,
Bad ïa ka daw ei ei phi khlem ïa-thuh.

Khu-bor nga ïoh ba phi phim khmih lynti.
Na nga uba lymbiang ban siew kylliang;
Hira kim biang, lane ki larmoti,
Lait tang shyntur ba mih ki sur ba-thiang.

Lyngba jong phi, nga shem ïa ka lynti.
Ban suit dak ksiar ha sla ka histori.

6. KA BHA BA KIAR

Kat-ba dang bieij, dang tieng ban rkai sha jngai,
Ban ïaid 'lei tang marwei, tang ha phyllaw
Ruh ym nud mih. Khyllung shi snem ar bnai
Tang khlait na khmat ka kmie, kliang i kynkaw.

Kumjuh ka long ïa phi dang kham mynshwa:
Kat sha ba leit ma nga, shata phi bud.
Phim kheiñ la duh ka sngi, la lut peisa,
Na-mar bym tip lynti, marwei bym nud.

Mynta pat de, shano jah lyngaid kumne ?
Hato 'i-mat na-mar la mih 'ner dong,
'I-mat na-mar ban thoh, la nang pule,
Lynti ban wan sha nga la mih 'lang stong ?

Ka bha ba kiar, ïa nga ba klet jynduh,
Na-mar ban ïaid marwei, phim lei lei shuh.

7. KO ÑIA BA-IEID

Ba-lei kumne thapngab marwei phi shong,
U shñiuh ra-ngieb u noh ha-lor ki ngab ?
Ba-lei ka biïola thymmai phim tap,
Ka khmut ka khmat la kum u bula klong ?

Ko Ñia : wat leh raiñ seh ha nga ban ong,
Lada ïa phi la wan lynshop ka pap :
Hato na-mar i khun jong phi im sngap,
Ia nga im mon, dohnud la jong phin khlong ?

'Oh : em, phi Ñia', ka ktien ba ngam ju ngiah
Ban khot ïa phi. Ñiad ki ummat, sum, sleh,
Wat la ïa phi im sngap, ïa nga im treh;
Suk noh, pynjem sha-dem ha-lor jynthiah.

Naba a-ïu, kita ki lah ban kren,
Lada i khun jong phi, i bun pyrshen ?

8. BA-LEI SHISHA ?

Ym biang sa-tia ki 'tien jali ja-um,
Ki kam sah nam, ki-tab khylliap bun sla,
'Ne maw-kordor ba-stem, ki rong jyrngum,
Ha 'liang rupa ban phah jyn-ai sngewbha ?

Ym biang sa-tia ryndang u 'saimuka
Ba-ud jyllud ha-pdeng ka miet kynjah.
Ba syrpud jem sha-dem ki thei samla
Ha-mar ba kut ki sngi jinglong khynnah ?

U phiang thylli, ba tang u khiew ra-nei.
Sa tang ka lyer ba-swait kyllaiñ ryndang:
Kat-ba dohnud jong nga ha-poh ka shlei,
Ynda kynsan ki bthei ki um-mat kthang.

To peit, to phai, to ang, tang khyndiat hi,
Shuwa ban kut ki sur ka 'tangmuri'.

9. BAN DA KA LONG KUMTA

Na-duh ka sien ba nga ïoh-i nyngkong
Ka khmat sohpieng, pyllew ba-dum phyrnai.
Ki rmiang shyntur sohsaw, ki ngab doh kshong,
Ka sdang ban seng ha nga ka jing-'i-rngai.

Nga kwah ban tip, thymmei jong phi ban wad,
Lada ka long, ha-duh ba ngan da shem;
Kat-no dohnud jong nga hangta kan shad,
Ban ïoh pyïar kti ha-jan ka ding ba-rhem.

Mei 'ngi, to ap, sa-ngeh noh shwa shi por;
Sha 'Lawkyntang, sha-rud wah-duid ba-tuid,
Shata tang ar ngut hi ngin ïaid sor sor,
Kat-ba na-jrong nang bud Angel ba-khuid.

Kan don hangta ka jingkynhoi risa.
Jynkhang ka bneng kin plie artat ïa nga.

10. PLENG DA KUMTA ?

Ban da nga tip kumne ba kan wan jia,
Ba dpei ka ïing kan mih da um sohpet,
Ba tyllaw ding, tang shen kin kylla rnga,
Bad khaw-ot ei ka ja tang haba shet.

Khana kaba phylla ka ring ki shkor
Ia uba sngap da khmat ba shoh saınthiah;
Um lah ban set haba um-mat ki tlor.
Ha-lor ryngngap, wahduid ba tuid khapngiah.

Shisha ka ktah haba nga la ïohsngew
Ba shi lynter jingim sa tang ka thnam;
Dohkha dohpnat ki kylla long ja-ngew,
Bad sur ba jlaw ki kyan na khrum tyng-am.

To ai kan sah ha nga tang ka khana,
Ha sem dara, ba ïam u 'saimuka.

KA KHURI BASHLEI

1. Ha kawei ka miet, ba thei bha u slap.
Dang khyndai baje ruh ym pat da dap
Ka synñia ka tap lup.
Ia pyrthei shityllup.
B'u pa-tied u slap, ka tnum ïing ka rie
B'u kyrhuh pyrthat, mynsiem briew ka [illegible]

2. Tang shu buh ka khlieh, ha-lor khlich songkhlie.
Nga ïohsngew ka 'leilieh ka ïa sdang ban kieh;
Na pyrda jingkhangïit.
Nga la 'i jingïongngit.
Ia ka khlieh nga tap da ka jaiñ ñiad khmat
Bad tang shen, ngai lngai khlem tip shuo atai

3 Ym pa-lat shi-phew ne khat-wei nu nit
Ba nga la leit khmat, la wan paw kyndit
Tang shu mar sdang phohsniew
Da u-wei 'ban u briew .
Sha-phang nga u suh da ka khmat rangbah,
Kumba iuh tdong bsein, nga kyndit kat lah

4 Kneng u ïeng, ïa nga shlip ki khmat u per
La u heh bad jrong, ka rynïeng ka beit:
La u shñiuh, u maiñmoh
Ki jan kot ha-duh kpoh;
La ha kti u bat diengduh nar ba-khia
Tang khyndiat ruh em ngain 'i-tieng sa tia

5. Ka sopti ba-lieh bajynsur u phong.
Ha tyrpeng pat de, ryndia tlem shai rong;
Ha ka-wei pat ka kti
U kynthup ka khu-ri.
Ha sha-dem ka paw da ka dur dohnud
Ba la spaiñ ki shiah, ka waitlam syllud

6. Shi kynta ei ei u shu ïeng kumta,
Ha-duh ba ma nga nga la sngew lynga;
La ki rmiang u pynkhih,
Shi kyntien um pynmih;
Tip a-ïu u kren, tip kumno u thmu.
Ngam ïoh kem jingmut ba sha-poh jong u.

7. Naba thiah nga khie, shi-syndon nga ong.
"Ei phi dei ? Ia nga ban wan peit matdong ?
Kren lada phi donkam
Namarba nga bunkam.
Lane mih noh shwa, sa wan pat ha-dien
Ynda phi la nang ban pynmih kyntien"

8. Nangta keiñ u sdang ban pynkhih shyntur
Bad shu-wa ban kren, shajan nga u tur;
Muiñ u wiat, nangta pat
U phuhmat samrkhie 'tat !
Ka ryndia ba-tlem u ta-wah pynbha
Ha shu-wa ba u, un sdang kren ia nga.

9. "La jan dei ka por ba ma-nga ngan khlei,
Ha-dien ba ngam pat shym la kren ei ei:
Nga la peit, nga la 'i.
Nga 'i-thuh keiñ ïa phi.
Phi lyngngoh ba-lei nga shu ïeng peit seh,
Phin sa tip a-ïu nga la wan ban leh.

10. "Nga tha-rai phim tip na shano nga wan.
La ka dei na jngai ne ka dei na jan;
Nga 'i-thuh phim 'i-thuh
La shisha phim khynñiuh.
La katta, koit ho : ieh kam pher ei ei.
Na-mar dang mynta ka por kam pat dei.

11. "Phar kynjai phi thiah ha tynsok ra-jai,
Ba ka jem ka met, mynsiem kam khu-slai;
Wat ha-pdeng erïong bah
Ia ki ïing kum ban rah
Wat ha-pdeng ba ther u lap bah lap san
Tang marwei sor sor, tang marwei nga wan.

12. "Phi ïoh-i, ei mo kaba don hangne ?
Kane keiñ ka dei khu-ri ba-sule,
Kane keiñ kaba dap,
Kum ka ksing jong u ngap.
Hangne kein nga buh jingkyrkhu nga bsap,
B'la pynbeit ryntih 'duh hynñiew syrtap.

13. "Kham ha-tbian khyndiat ka syrwiang syntiew
Khlem da phai ka khmut, ka kynjat jingiew;
Hangne kein ka shong seng
Khmat bhabriew ki Pha-reng
Ngam bynnud sa-tia, ïa phi bi ngan ai
Ha shu-wa ba nga, sha la ïing ngan phai.

14. "Ban pynpur syntiew ïa ka dur bhabriew
Ki mo-hon mala, paila ksiar ngan siew
Na ki rmiang ka khu ri
To pyn-ap ïa ki kti.
Ngan phylliew mynta ïa ka lak pu-tit
Ba ju dait khlem thait ïa u khraw u rit.

15. "Ka tyrban ba-saw, tang shu mad ïa ka,
Ka kyrhuh pynkhih ka mynsiem u khla .
Kam khaw-eit kam sheptieng,
Sharyngkuid khlem da kieng:
Sha kliar lum ka suh la ki khmat ka phai.
Bad nangta ka ïeng kum u mot hyndai.

16 "Ka don ruh hangne sa ka wei ka stap
I'u ba-jem ka dem, ïu ba-eh kam map.
Diengduh nar khat-ar mon
Ka ther bom ka ta-ngon;
Ka Tyngam jong ka wei tang shu pyllait,
Ka kham jam pa-lat ia ryndang ka mait.

17 "Peit shane ! dang sah ai syntap pura
Ka ban ai ia phi tang shu mad ïa ka.
Ka spongkhor kyujri ksiar.
Ha ka kti dieng synshai
Ia syrngiew jong phi ka pynpur khilon
Ka synran miet sngi ka roman ba phi don.

18 To ri bha myota ia jyngai jong nga
B'la tyngkai kynsan da ki pa-teng rta
Da kynmaw ruh kyndong
Ban nym don ba ioh khleng.
Ba ka por leit phai ka jong nga la dei
La ka kti to sei ba ngin ïa-khublei"

19 Ia shi-phang tyngheng, nga shu khmied longbneng.
Kat-ba ngab jong u ki nang kiew saw ieng.
'I kumba un shu ong.
"Da mem ai ruh ka long":
Da ki khmat ba nep kum ki 'peh sylli
Khmat jong nga u pen. kum bym ju ïohi.

20 'Mar kumta, ka nep nga khyllied pynstet
Ia ksang kti jong u nga pynman blangket.
"Nga kloi eh ban khu-blei
Kum u 'Rang ïa i 'Thei.
Da phi ai lut khoit ïa kito ba-roh
Ha tynrai khu-ri ba phi la ieh noh".

21. "Da lei lei ruh em ïa kane wat mut
Ba ma-nga ïa phi ngan sa-war theh lut;
Ka syrtap ba-khatduh,
Ha-poh duh ba la buh
Ha tynrai khu-ri ju-nom bhor kan sah.
Da lei lei ïa ka, da lei lei wat kwah.

22. "Balei 'sha phim hun ïa jynai jong nga
Jin hynriew tylli nga la dep ai lypa ?
Da kynmaw ko samla
Nga ai ei mon sngewbha;
Kum kine ban wad phin nym ïoh ban thied.
Phi pat de ïa ki, phi dang nud ban jied ?

23. "Ka "Jingsuk mynsiem" ieh kan sah noh shwa
Ha tynrai khu-ri ryngkat keiñ bad nga.
La ba-roh phi la ïoh
Tang ïa ka phin duh noh.
Khaprip noh mynta la ki khmat ba peit.
La kynih u syiar, Nga la dei ban leit.

AN ODE TO WAHUMKHRAH

1. Ka dei ka sngi saitjaiñ, tang dap hynñiew
Baje, na ïing shetja, nga phet pynstet
Sha-poh kamra shongkai. Hajan ka mieij
Halor duli, ka don
Ka Transistor;
Nga sdang ban plie
Ban sngap jingrwai khasi.
"To tuid, ko Wahumkhrah, to tuid, ki ñiut
Ki ñier ba theh kyntei, to nang pynkhuid."
La rwai ha sur myllung ba hiar ba kiew.

2. La tied hynriew baje mynstep, Nga khie,
Ka khmat ba sat nga bta, nga khreh ban leit
Sha ïingmane : ka dei ka sngi U Blei.
Tang wai ka jinglehniam,
Sha ïing nga phai,
Ban bam ka ja,
Ha-dien jin shi kynta.
Ha-dien nga mih na ïing, sha-rud ki phud
Ka Wahumkhrah, ynda la dap kumba
Khyndai baje, nga leit syaid sngi weibriew.

3. Ym don ba don ha shwa jong nga, lait tang
Uwei u khynnah rit. D'u dieng bajrong
Kumba shi-phut shi-teng, u bat ha kti:
Ha-rud hangta u ïeng
U-wei u dieng;
U dieng sohphoh
Ia u, khynnah u jngoh.
Shi-phang d'u ta u dieng ba bat ha kti,
U dung, u tynruh soh. Hadien u khar
Mawria ban ka-wang soh, pynban um ïoh.

4. La wan shata ka-wei ka 'si kynthei;
Ka met ka thoh ha-teng ha-teng ba lieh,
Ba-ïong; budlum ba-nep jong ka u paw.
Leng leng ka peit, suki
Ka jam. Ka khmied
Sha bneng, kynsan
"Briang, pleng shane pha don, mynta d'u ne
U dieng ïa pha ngan sympat eh." La ong
Khynnah kheitsoh, kat-ba ïa ka u shoh.

5. Ka sngi ka la kham syaid; la dap khyndai
Shi-teng, sha-phang shata la wan ka-wei
Ka briew, kyndung shi kit kynriang ka jañ
Ka khung, da-bor ka rah
Ha kti ka bat.
Ka peit shi-phang
Shane, shi-phang shatai.
Ka wad a-ïu ? U mawsaitjain ban shong.
Ka ïeng; jraiñ ka kynhied, ka tang ïoh-i
Ia u Sondi b'u slem ka beh masi.

6. Ka ktha u kwai, ka bam u dumasla,
Ka sait nyngkong ïa ka pa-tlun syrdep
Khohwah, Ha-lor u maw ka buh ïa ka,
Ka mut ban phler ha-dien
Ynda la dep
Kham bun tylli,
Ynda kham shit ka sngi.
Ha-mar hangta la sngew, "Kaimon, shano
Pha don ?" Ka dei ka sur rangbah. "Hato
Katta pham pat dep sait patlun jong nga?"

7. U dei u Bah Bukhi. U wan shajan
Ka Kong Kaimon, u tim, u tla ïa ka
Namar ka kyrni than ka bam duma,
Ka slem sa ka saitjain.
U 'i patlun
Ym pat dep sait,
Hangta nang bun ka ktien.
I khun b'u bah u ai ha ka, ma i
I kyang kynduh mynsiem, na-mar i thngan
I buiñ i'u tdong syntiew tupia u kpa.

8. Ha-rud ka wah i don i 'pertyrso.
Katba u Bah Bukhi ïa ka Kaimon
U mai, ka kong Tiansi ryngkat ka ai
Um jhur, ryngkat ka nang
Sngap kai. Wat la
Ka trei minot,
Pynban ha-rieh ka rkhie.
Pajih hangta ki don ki Thei samla
Nepkhmat, ki 'i lyngngoh haba ka kong
Kaimon ka stet ki kti ban leit sha ïing.

9. La dap shiphew baje. Ka Sngi ka thang;
Te nga tang mar kumta, sha ïing nga khreh
Ban phai. Katba dang ïaid nangta, hapoh
Kawei ka ïing, nga sngew
Ka sur ma-ïan
B'la ring kyn-ud
Ha-poh hangta, Ngam tip
Ba-lei. Nga nang tha-rai ki sur rwai blei
Ka sngi U Blei. Tipma ka dei ka sur
Pangnud na krem sha-dem ka Kong Kaimon.

10. Ngam lah ban phet jyndat nangta, haba
Nga sngew ki sur kynduh mynsiem ka kong
Kaimon. Shi-phang nga ïeng, kumba peitkai
Ia ki syntiew tyrkhong
Hajan hangta
Khnang ba ki briew
Ia nga kin nym suba.
Pynban ki shkor sha ka Kaimon, haba
Ka oh, ka nam ki sur ba-ngiew kiba
Ñiar eh ngan sngew na ki-wei pat ki briew.

11. Ko Wah Umkhrah ba prong lynti na khrum
Mawsiang, ba tuid na-duh ki por hyndai;
Ïa-thuh ïa nga seh Wah Umkhrah la phi
Don em ki san tipthuh
Ïa-thuh seh wah
Ïa nga ïa-thuh:
Phi mut a-ïu haba
Phi tuid, phi rwai ïa-ïaid khlem jingpyrwa ?
Kat-ba khynnah samla ki dang sngap kai.
Ka kong Kaimon ba-pli ka nang shah mai.

12. Ko Wah Umkhrah haba bunsien sha-rud
Jong phi nga ju ïaidkai, kat-no nga 'i
Phylla. Hyndai ki ong, phi heh, phi khraw;
Mynta pat lei phi rit,
Phi swai? ki ong
Phi ïong synñia
Mynta pat lei phi paw
Mawsiang ? Hato phin rit kat-ba nang ïaid
Ki sngi u bnai ? Hato phin sdot phin swai,
Ha-dien kata nangne, phin shu jah rngai?

13. Shisha, ko wah haba nga peit mynta,
Phi rit ka buit ka bor, lada yn ïa-
Nujor bad mynkito ki por; Ki por
Ba la leit noh; ki por
Ba la jah noh.
Mynha kito
Ki por, ba ka bu-rom,
Ka nam bad ka kyrteng jong phi, dang kum
Ka ding ba dang kha-lek, dang ïeng ra-song,
Mynba ka dang suhsieng kum u syntiew.

14. Ko Wah Umkhrah, phi kwah ban heh, phi kwah
Ban khraw kum mynshuwa? kam eh sa-tia:
Lada phi kwah, kumba nga kwah, kan bha
Ia phi ban sa-ngeh noh
Ka tuid mynta.
Sa-ngeh noh shwa
Kumta ka dur ruh kan
Kylla. Naba kumno, nangne phi mih,
Nangne phi kyan, hangne phi san, sha-wei
Phin tuid? Na-lor ka swai, sha ri ba jngai?
15. Yn dei ba phi ïohsngew ïa ka jingrwai
Ba nga la sngap ma nga mynmiet saitjaiñ?
"To tuid, ko Wah Umkhrah, to tuid, ki ñiut
Ki ñier ba theh kyntei
To nang pynkhuid"?
O! ka jingieid
Ba kat kata, hangno
Shisha ngan shem? Na-mar jingieid, seh mo,
Ïa phi kin phah ban tuid noh pat sha-wei
Bad jlang, shata ban sah, sha ri nongwei?
16. To sah bad nga, ko Wah Umkhrah, ale
To shong, kham ha-syndah. Ki-wei kin beh,
Ma nga, ngan khot. Nga kwah ïa phi ban im
Hangne, ju-nom ban sah
Lehse ki briew
Ki tieng ïa phi
Ioh da phi sah hangne,
Sha-wei khlem tuid, pyrthei kan shlei kan sma
Iwtung? Ka bha ba-shlei. ban long ki thwei:
Ba sma, khnang ba ram-ew kan ïoh sngewbha.

17. Ki Wah ba-bun sha phi ki tuid, ki um
Nala sha phi ki noh, to pdiang sngewbha.
Wat la bad ki. ryngkat ka pyut ka pyor
Ba sma iwli, ki theh
Kyntei ha phi;
Kam pher sa-tia.
Kin nang pynheh ïa phi
Kin nang pynsboh. Kin long kum ki tnat dieng
Ba khlem ma ki ym don diengbah ba lah
Ban sei ki soh: ka dor jong u diengbah.
18. Te, ko nongshna maw-it, shano mynta
Me don? shut ki lyngka, ki shniah da lit:
To sdang ban den, ïa ka to tah kongkrit.
Ka Wah Umkhrah, hangne
Kan neh shi-rta:
Kan long ka ban
Ha-dien du-riaw ba-ïar
Ki saw a-ïom man la ka por kin ïai
Kylla: ka Tlang tyrkhong kan wan, hynrei
Ei ei kam lah ban ktah, wei don ma ka.
19. Sondi khynnah sha-rai masi man ba
U leit sha phi ko Wah, un nym wan phai
Thylli. Un ngiah tang peit ïa u sohphoh.
Ka Briang na-duh mynta
Kan pher ka dur
Kan nym long shuh
Kumba mynshwa, kaba
Raikhoh. Kan heh ka dud. ka Kong Kaimon
Kan kloi ka sait ki nep ki tung, na-mar
Ma phi ko Wah phi la kylla pungbah

20. Ka 'Pertyrso ka kong Tiansi khlem pep
Sa shisien pat, kan ring ïu klew na suiñ
Ban hiar khyndew. U Bah Bukhi nangta
Un keiñ ka bah khunrit
Kumjuh ka Kong
Kaimon kan nang
Kheiñ sngi, kan tip lano
Ban trei, bad lano pat ka sngi U Blei.
Ynda ma phi ko Wah hangne phi sah,
Ummat ka kong Kaimon jynduh kin jah.

U LAMBERDUS BAD KA ANJELIS

PART - I

1. " Khublei, phadar, nga la wanlam mynta,
Ïu Ksiew jong nga, ba ïeng hangthie;
U dei u khun ba la ïap kmie,
Ha-dien shi-phang ïa u tang shu dep kha:
Ym don briew shuh ïa u ba peit,
U sah marwei kum u khun kbeit.
2. 'Sa tang ka 'men ryngkhung khlem khun nga long.
Ban bsa ban btiah ïa u ngam lah;
Na-duh u dang khyllung, nga bah;
Ha-duh kat-ne mynta b'u sdang kyrtong:
To shim, to ri, to peit ma phi,
Su-mar na-duh mynta ka sngi."
3. 'U khynnah rit ba-pli na nongkyndong,
Tang i jaiñ slieng, tapmoh bajot;
Na-mar ka kjam, u kyïuh thot thot:
Jingisangsot ban peit ngam nang ban ong,
Ha ïing phadar un shong un sah,
Ki kur ki jait na u jngai bah.

4. Phadar Ricaldoni, na Italy.
Na-mar ummat ba-k'hang ki tuid,
Na-lor ki ngab ba-pait shynruid
Jong ka Meirad, tymmen 'ñiuhlieh ba-pli,
U kner, u kdup, u doh, u dait,
Ba-roh arngut ummat u sait.
5. Sha kamra thiah shi-phang marwei u jah
Kat-ba ma ki hangta ki ap,
Kat-ba jingrwai radio ki sngap;
Ka camera ba-ïong u war ban rah,
Trait u shondur ïa ki arngut,
Ki sur jingrwai shuwa ban kut.
6. "Leit suk, meirad, leit suk sha la ka shnong,
I'u Lamberdus ngan su-mar bha,
Kum ï'u syntiew ba nga sara
Na-duh dang lung haban da ih ki rong
Ka dur ba nga la shon mynta,
Kan sah kynmaw ïa u shirta."
7. " Khu-blei phadar, khu-blei shi-hajar nguh."
Ka dem ka khlieh, ka kti ka sei.
Ia u phadar ban ïa-khublei,
'Ngan wan teng teng ban peit tat da u juh:
Shong suk Lamberd ha ïing phadar,
To leb tipsngi, to im a-dkar."

PART - II

8. Kum ka 'leilieh kynsan ka mih pynstet.
Jak nangta keiñ ka jah jynduh,
Ym don khmat briew ba lah 'i shuh.
Sha tnum ba-pring, ja-krai ka leit ban shet
Ha-pdeng ki Lapongnai ba-phuh,
Ki 'tiew lyngksiar ba dang sylluh.

9. Bunsien sha-poh ki khlaw ba jngum synñia,
Weibriew kyndung ka khoh ka kit.
Ban khar diengïap, ban kheit u tit,
U Jalimut ka thep ha-poh ka pla.
Nangta ka shet, ka sdieh kylla,
Ka mshit ka suit ha-lor ka ja.

10. Teng teng ha por janmiet ba-phngaiñ ka bneng.
Sha-lor ki lum jyrngam ka kiew
Ban kai bam lyer tang marwei briew;
Na kliar jong ki, nangta bunsien ka ïeng
Sawdong ki khmat ba-sti ka phriang,
Ban peit jaiñsem ka mei ma-riang.

11. Ar snem kynthih na shnong ba u la mih,
Ia ki dak thoh, 'A,B,K,D.
La dait u khla ïa ka masi',
U kynud sur la kum u rangkynih.
La dei ma-kna u nongkyndong.
Ki sap ki phong ha u ki shong.

12. Tang dap phra snem pura na-duh b'u wan.
Ki sngi shong skul u la pyndep,
Ban leit college u mih dang step;
Ban poi nyngkong bunsien u her bran bran,
Kum u 'lurstep ka sahitbneng,
U paw ka nam, phriang ka kyrteng.

13. U 'tiewkulab bakyan ha 'persara
Shylluit u sei, u pyïar ki dop
Na ki sawlyer u ngap u sop;
Ban kjit umthiang, u par na-lor ki sla.
Ia u Lamberd la ieid ba-roh,
Ki thapbalieh ki wan ban doh.

PART - III

14. Ka Anjelis, khynnah na sor Shillong,
I'u Lamberdus ka la ïapmat,
Kat-no ka kmen ban don ryngkat;
Haba jingieid ar-wei ba la tehsong.
Da snam sotti ïa u ka smai,
Ba ktien jong ka kim long kamkai.

15. "Maphi, to nang pyntbit ha-poh NEHU,
To jied sobjek ba phi sngewkhlain,
Ma nga ngan leit medical laiñ;
San smen ngan jah,san snem sha-poh Dibru.
Te, Lamberdus, ba-ieid jong nga,
To ri kyndong ïa u paila."

16. Sangsot maiblei ïa u Lamberd ba-pli,
Ubym pat mlien ïa-lang samla,
Sangsot ïa u, haba mynta.
Ar ki kynrad mietsngi u hap sha-kri.
Ha u phadar um nud ïa-thuh,
B'u sngew shyrkhei ïoh thwei kan pluh.

17. Ki sngi, ki bnai, ki snem ki ma-reh stet,
Kum ki ku-lai shi-pai ba-shlur;
La jem la eh ka thma ban tur.
La jait, la kur, jingim la jong ban klet.
Kumjuh u Lamberdus khynnah,
Ia ka waitlam u kwah ban ktah.

18. La wan ki por ba-ieid ïa ki samla.
Ha-mar a-ïom synrai pyngngad;
Ki por shuti, ki por ïa-khlad.
Na la ki lok ba-ieid, ki kot ki sla;
Ma u sh'la trep, u hap ban phai,
Ban sngew khana, ki sur jingrwai.

PART - IV

19. Ka Anjelis na Dibrugar ba-shit.
Ban poi kyrkieh sha sor shillong.
Da ka Touris marwei ka shong;
Lynti ba-jngai, khlem tieng i don jingwit;
Ka ding ba-rhem ka nang kham jur.
Ki dieng tyllaw la tang shu lur.
20. Shisngi ha-dien sha University
Ka leit ban wad ïa u ban thud,
Ka shang ki lad, ba-roh la lut;
Kat-ba ma u, ang ang ha-poh ECEE
Sa shisien pat u pule biang,
Ki symboh ksiar, shi-thi ba-thiang.
21. Ha ka premmiet ba-beh ki 'er synrai.
Arngut sha-phang kolphling ki suh,
Bad tang arngut ban ïa-kynduh.
Jingieid synlar hangta ban ïa-pynphai.
Ha-pdeng ki khlaw ba-ker ta-wiar,
Mynsiem hangta ban ïa-pynhiar.
22. Nongïaid lynti, nongleit nongwan ba-peit,
Tyngheng shi-phang hajuh ki ïeng,
La kum diengkseh kyrbeit ïap-ïeng,
Ban 'i ïa ki shijur ka jingïa-beit.
U bnai najrong, ki lyoh ba-ïong,
Ki ïeng sa-khi ka teh 'saiïong.

23. "Kane ka dei ka snem ba-khaiduh eh,
Ba nga ngan sah ha poh Dibru,
Ban pynurlong ïa ka jingthmu.
Nang donbok, phi, ngan jop ka jingïa-leh.
Sa tang san bnai, u snem thymmai,
Sa tang san bnai, ki sur jingrwai.

24. "Result M.A., jong phi lano kin mih?
Ban ïoh ka nam u professor,
Ma nga, pat de, kyrdan doctor;
Ru-kom da-wai ngan ai ki briew ban dih.
Longïing, longsem, nangta ngin tei.
Kat-ba dang im ha sneh pyrthei."

25. "Ym slem shuh, phi, ban ioh result jong ngi,
Na ki khu-bor ba nga la bna;
Tang mar ïa-dep ki bnai puja,
Ngan long u professor philosophy.
Kumta kyrteng jong nga kan sieng,
'Lor tyrpeng phi, un sdien u kpieng.

26. " Ka shnong ka thaw, ryngkat ki lok ki jor,
Kin peit jawdud ïa ngi arngut,
Ha-lor kali ba-rong sha dud,
Sawdong ka shnong, ha-dien ngin swait ka sor.
Da Maruti Model thymmai
Man ka janmiet ngin shang ïaid kai.

27. "Ka ïing jong ngi, nga ngeit kan long ka bneng.
Haba ka khmat samrkhie ka paw
La ha-poh ïing ne ha phyllaw;
La ha ka trei ka ktah, ka ïaid ka ieng.
Kylliang ngin map khlem jingsngewrem.
Ka lait ka let haba ngi shem.

28. "Oh! peit, la miet, la dap hynriew shi-teng,
Ka sngi la sep, ngi dang ha khlaw;
Ko Anjelis, umjer la jaw
Ha-lor tyrpeng jong nga na kseh ïap-ieng.
Shano kumta ka kti phi buh,
Ka met jong phi, 'lei 'sha ka kyïuh?"
29. Ka Anjelis, na-mar jingkhriat ka miet,
Kam lah iaid shuh, khohwah la teh
Wat la ju-bor ka la ïa-leh.
Sha-poh jingkhriat, sha-bar la kiew jingshit.
Tat 'mar ia-poi ha-iing la jong.
Khlem bam, khlem dih, ha-lor pa-long
30. Ki kmie ki kpa, tang mar ïa-rung jynkhang,
Ki la i-pher ka iaid jong ka,
Ha-pdeng ka miet ba-iong synñia.
U kpa d'u dieng thad doh u la ka-wang.
Ïa la ka khun kynthei la jong.
Ba shang ma-kia, ka miet ka iong.
31. U Lamberdus na-bar pha-lor, shi-phang
U ïeng, ban sngap a-ïu kan jia,
La kan jai jai ne khie ka thma;
La kumba thlieh, dohnud jong u ka pdang,
Tang shu ïohsngew ka sur u khla,
Ba mih na-poh tyngam u kpa.
32. U tip mynta ïa Anjelis ba-thiang,
La ban mawlong ha-lor ka khlieh,
Na-lor ka pang, ka jingsngewsih;
Katto la kut ïa ki, ki diengpynkiang
Kin nym lah shuh ban ïa-kynduh-
Katto ïa ki, ki sngi khatduh.

PART - V

33. Bak sha la iing u her ha-pdeng ka miet,
Khlem leit rung shuh sha-poh borshi;
Ba-tieng phadar Ricaldoni
Ioh u Iohsngew, nangta ka shah kynhied.
U kiew, u dem ha-lor pa-long,
Ka sngi ba-thiang - ka miet ba-ïong.

34. Khlem thiah sa-tia wat tang shi-teng kynta,
U khih u ksar kum u 'ñianglong;
Shi-phang u dem, shi-phang u shong,
Naba ïa u la ban ka jingpisa.
U ksew bajlew u wiar jyllud.
Bad dung kura ia ka dohnud.

35. Dangstep phyrngap u Lamberdus u hap
Ban khie ryngkat bad ki khynnah;
U bta ka khmat, ka kot u rah
Sha iingmane u leit, ka Mass ban sngap.
Kat-ba phadar u dang hi-kai
Ma u pat de u thiah lyngngai.

36. Tang mar ïa-mih na-poh iingmane bah,
La don ba wanlam ktien phylla;
Ki ong, la rah sha aspata,
Ban su-mar hi ha ïing yn don ba-lah
Jingshit ba-jur ka pynkhynñiuh.
Ka Anjelis kam tipbriew shuh

37. Kum u 'namsop na kyoh ryntieh pongdeng,
Sha pdung u suh kum ka 'leilieh,
Tang shu pyllait u 'sai ryntieh;
U Lamberdus khlem peit sha-rum sha-neng,
U ïuh pynstet sha Nazaret,
Khlem mad jingbam ba la dep shet.

PART - VI

38. Top u la poi ha kamra thiah nongpang,
Ki kmie ki kpa hangta ki ap,
Ki kylla dur, ki ïeng ryngngab;
Kim tip ka daw, ka-ei ka pap ka sang
Ba la wan shop ka ïing jong ki,
Ban im kordit ha pyrthei sngi.
39. Na khlieh ha kjat ba-roh ïa u ki peit,
Naba kim tip u dei u-ei;
Na-mar ka khmat ba-isynei
Jong u ka paw, ka pynsuba ban ngeit
'I-mat u don ka jingïa-dei
Ha-pdeng jong u bad ka Kongthei.
40. Ka Anjelis tang 'i ïa u ban kren.
Ka khmat jong ka ka phuh kynsan.
Ka dur ba-rim ka sdang ban wan;
Ka saw byrhuiñ la kum u sohmynken.
Na ka akshon la i-thuh shai,
Ha ki ka don jingieid ja-nai.

41. Ka jingikwah ban kren ka la pa-lat
Ia u Lamberd ba ïeng hangta,
Kum i khyllung ka shu pupa;
Hynrei ngit ngit ka shoh, ka ring ka khmat.
Ba-roh ki lok ba ker sawdong
Thot thot ki syner, ki shad tymblong.

42. Shi-phang ka phai sha u Lamberd ka khmat
Ban dem ha rmiang shyntur jong ka,
Kumba ka kwah ïa-thuhkhana;
Ki kmie ki kpa ki ai ïa u ka lad
Ban sngew a-ïu ka khun kan ong
Ha u khynnah na nongkyndong.

43. 'Phah khot phadar, nga kwah ban phla ki pop
Ia u Jisu nga thrang ban pdiang,
Ka lait ka let ban ïoh pynbiang:
Wat pynslem shuh, U-tei la ha khyrdop,
U kner ki kti ïa nga u khot,
Ryngkat Angel kum ki sa-ngot."

44. U Lamberdus u la ïa-thuh ïa ki
Ïa jingangnud ban ïoh phadar
Ïa ka mynsiem ban sait khuid phar,
B'u Trai Jisu un pyïar la ki ksang kti,
Ha-dien jingphla ka Anjelis,
Shuwa ban pdiang ka Iukharist.

45. Kumba da phah nongphah mano re' sha,
La rung kynsan u katekist
Ba 'i-thuh bha ka Anjelis:
U la kylli ïa ki nongpang ba-thiah hangta,
Ioh don ba kwah pdiang komunion,
Na-mar hangta, phadar u don.

46. Kumta kumta la rung phadar pha-reng
Ban sngap jingphla ïa Anjelis
Shuwa ban pdiang ka Iukharist,
Umphniang u tah na khlieh ha-duh tyrpeng,
Ha-dien ka jingduwai kyrpang
Ki skit lehniam ïa kiba pang.

47. Tang dep nangta ka Anjelis ka phuh
La kum u 'Tiewkulab lyngsyun
Ba-saw ki dop, kum u sohtrun.
Ba-roh ki kur sha ka la khmat ki suh
Ban ap a-ïu kan ai khu-bor
Shuwa ban hap, ki dop ban tlor.

48. Ka Anjelis ïa u Lamberd ka khot,
La kti ka buh ha rmiang shyntur,
Shajan jong ka ba u un tur,
Ka doh ka dait ïa u ha ban dȧ tlot,
Khlem lehraiñ shuh ï'i mei i pa,
Ne lok ki jor ba peit ïa ka.

49. Kynsan ka drip ba-sdien ha khlieh jong ka
Tden ka sa-ngeh; kumta sistar
Ba ap ïa ka, ki law mar mar
Ka drip ki weng; bad khreh kynriah kamra:
Ka Anjelis la kti ka rah
Ia la ki kmie ki kpa ban ktah.
50. Nangta ka phai ki khmat shajrong ka sad,
Ha-dien sha-tbian la khlieh ka nguh
Ki kti ha-lor sha-dem ka buh,
Kat-ba ki ngab jong ka kynsan ki blad.
Ka dur Maria ba wah hajan,
Kyndit ka hap ha-poh ma-dan.
51. Ki nos ki mih ki rung, sha-poh ki jah,
Na-wei sha-wei jong ka kamra.
Kumba ma-reh ki saw shaka:
Ha-dien shi-por wan mih doctor rangbah
H'i ba-ha-ïing ban ïoh ïa-thuh
Ba Anjelis te, kam don shuh.
52. U Lamberdus u tang shu 'i-kiwei,
La ki ru-mar ha la ki kti,
Um lah sa-tia ban peit ïa ki,
Haba ummat ki tuid bad ki kyrsei:
Ha-lor sla kti la long ka thwei-
'Ba-ieid' jong u - ka jah sha-ei?'

PART - VII

53. Ha-poh synduk diengrai ki thep ka met,
Ha-dien ba la pynriam pynbeit;
Ki jingiwbih ba la synreit,
Bad ki syntiew bun rong na-lor ki bet.
Ka dur bhabriew dang khie samla,
Ka wan paw biang ha ka mynta.

54. Shuwa ban mih na-poh ka Hospital,
Ba-roh ki bat, khlem pyllait khih,
Ia u Lamberd kim shah ban mih;
Ki ong, 'mynta ka miet kan long speshal.
Phin hap peit miet ryngkat bad ngi
Ha ban da mih ka-wei ka sngi'.

55. U Lamberdus ha-dien u la pynshai
B'u dei tang u khynnah phadar,
Ubym lah mih ma-dei sha-bar
Khlem ka jingbit kyrpang n'u nongsha-rai,
Kumta soit u la jah syndon,
Sha-poh parish - compound Mission.

56. U la leit rung ha-poh ophis phadar
Ban ïoh ïa-thuh kaba la jia,
Artat jingbit ban pan nangta,
'Phadar, mynta ka miet ngan sah sha-bar
Ban ap sngewlem ïa ka metïap,
Ka Anjelis, ka khun shempap'.

57. 'Oh! nga ruh keiñ nga nang mut ong ïa phi
Ngan hap ban leit jingleit shi-bit;
Peit bha ïa ki khynnah ba-rit,
Khyrdop da khang tala, bad woh kynjri:
Ka jingkit khlieh jong nga phin bat,
Ha ïing phadar phin long kynrad.'
58. Ïa u Lamberd u sngew, kata ka long,
Pynban ha u ka kabu ksiar.
'Haoid, phadar, ngan thiah hu-siar,
Ngan sah ha ïing ryngkat khynnah ba shong.
Lano pat de, phin wan phai pat
Ïoh don ki briew ïa phi ba wad?'
59. 'Kumba shi-bnai duna ngan jah na ïing.
Prokram nga la dep ai lypa
Na-duh shi-bnai kynthih mynshwa.
Ngan poi sha-duh ki shnong markhap Umsning;
Wat la hangne ki kam ki ap,
Hynrei kham kor ka kam ïa-lap.'

PART - VIII

60. Mar tang ïa-mih noh u phadar shi-kjat,
U Lamberdus u lum u lang
Ïa ki khynnah ba kin nym shang;
Hynrei ïa ka hu-kum jong u kin bat.
Ïalade pat sha ïing ïapbriew
Ban peit kam lem ka shet ka tiew.
61. Shi-sngi shuwa ka sngi ontep ban buh
Ia Anjelis ha lum kyntang;
Ki lok ba-ieid b'la pule lang

Ki wan shata ban ai-khu-blei khatduh
Syngwiang syntiew bunrong ki shna
Ban ai bu-rom khatduh ïa ka.
62. Sawdong ka ding, samla kynthei, shynrang,
Lem ka bi-ria sa-dhai ki shong;
Shi-phang shi-phang u kwai ki song;
Ki sei khana shu thaw, tang ban pynbang.
Ki 'i sammut haba ryngkat,
U Lamberdus u shong pyrkhat.
63. Ha-man ki kamra shong bad rit bad heh,
Pyllun pyllun ki shong lynnong,
Ban ïa-romi, ne ïa-shoh rong,
Ban ïoh lum sbai, ka bok ki ïa-pyneh;
Ki 'ñiangjawa bad ki kunda,
Ki ïoh ka lad ban thaw peisa.
64. Sha-rud sha-kiar, sawdong ka ïing ïapbriew,
'Theilud dang khie ryngkat ki 'rang.
Shijur shijur ki shang pa-kwang,
Ban pynurlong ïa la ki jingphohsniew:
Ka long ïa ki ka bneng ba-khraw,
Ki ïoh ka lad ban ïa-pam daw.
65. Tang shai ka bneng, ki lok ki jor kylleng
Ki wan ban lum ban ai khu-blei,
Da ki ummat ki theh kyrsei;
Dohsniang, dohkha, u ktung ne ka pylleng;
Ki shet ki tiew, ki buh kyrpang,
Ka ja ki bam ha-ban da kdang.

66. Ka khreh kha-wai ïapbriew ka kham pa-lat,
Ka sngi kha-wai kyntiew kurim;
Ki 'riewkhlem-kam kabu ki shim,
Ki jait jynbam ki jied, bam pynhiar sat:
Sha-bar ki phong ka dur sngewlem,
Sha-poh dohnud jong ki ka rhem.

PART - IX

67. Tang shu noh sngi, ka por lai baje tam,
U paid byllien u lum sawdong
Ka synduk ïap b'la snoh bun rong,
Syntiew b'la suh ki lok ba-ieid ba-ïam:
Ha-dien ba jinglehniam la dep
Synduk ki rah sha lum jyntep.
68. Baje lai tnaw ki tied na jrong u mot
Ka ïingmane, ban khot ban wer
Ki lok ba-ïeid, ki shnong ba-pher;
Ba-roh kynthei shynrang ki sei ki kot,
Ban rwai, ban dwai jingïap ba-suk,
Kat-ba u shnong u rah synduk.
69. Khynnah du-wan da mombati ha kti,
Ha riam ronglieh, rongsaw, rongïong,
Ki ïaid suki katkum ki rong;
Tymmen ki kro ki sei u rosari,
Ha-dien ki dwai ka Litani
Artat ummat ki jaw lynti.

70. Na-rud na-kiar ki ksew ba-bun ki jlaw,
Ki 'ñiangkynjah ki pynhap sur
Paidbah ba-roh u kylla dur;
Kynjah jlam jlam ba-roh ka shnong ka thaw:
Kumba ïap khlam ki por hyndai,
Ne kum ki por ha-dien ju-mai.

71. Shuwa ban thep synduk ha-poh ka thliew,
U kñi rangbah u khot u wer
Ki lok ba-ïeid, kyrteng khlem jer;
Tang shikyntien ban kren, ha sui ban riew
Ban ai khu-blei kyntang ïa-wai,
Na-mar jingieid kaba ja-nai.

72. U Lamberdus um lah sa-tia ban sngap,
Haba u sngew ïa ka jingkhot:
U ïeng, u kren, u kyïuh thot thot,
Ha-pdeng paidbah ha-ker diengkper syrtap.
Ba-roh ki peit, ki ïa-kynteit,
Ki sngap khlem khih kum ki khun phreit.

73. "Sep-ei ïa nga u khun ka 'riewshempap
U bym ïoh-i nu-sip la jong,
Mynsiem ka pang, dohnud ka mong,
Ha-dien hynriew ki snem ba nga la ap:
Mynta hangno kumne nga ïeng?
La tbin khyndew, la hap ka bneng.

83. Kiba ha ïing ka Anjelis ki bat
I'u Lamberdus kim shah ban leit,
Sha ïing khlem rung ban shu ïaid beit;
Shi-taw artaw u sohkhawblei ban mad:
Wat la ka ban ka jingsngewsih,
Khyndiat u dei ban bam ban dih.

84. U ruh, tang 'i ïa jingkhot ieid jong ki,
Khlem da pyn-eh u pdiang sngewbha;
U shim ka pliang, u bam ka ja;
Ka khmat jong u kyndiang ka ïeng sakhi,
Jingduh ba-khraw ka paw ha u,
U star ba-jwat, ka im daju.

85. Na-mar jingkren myllung ha lum jingtep
Ba-roh ki kwah ïa u ban kren,
Ban ai artad ka jingkyrmen,
Ba sngi b'la leit u dei ban khang khyrdep.
Shi-miet ïa-shai, u myllen sah,
Wat la sha ïing ban leit u kwah.

PART -XI

86. Kumba shi-teng synñia eiei, la ther
Lapbah lapsan, erïong erngit;
Ki briew ba-roh mynsiem ki rit
Na-mar jingtieng ïoh tnum kan kit ka lyer.
Ha-pdeng ka miet ba-dum kat-ne
'Riewsniew ki tuh na ïingmane.

87. U Lamberdus ba-pli um poi pyrkhat
A-ïu kan jia ha ïing phadar,
U la khang bha bad poh bad bar
Shuwa ban mih, na ïing mishon ban krad.
Nongtuh ba-stad ki nang kheiñ por,
Ki kit la biang ki mar remdor.

88. Tang rang u slap, shuwa u 'yiar nyngkong,
Phadar Rangbah u la wanphai,
Wat la u ong, un jah shi-bnai-
Ban shang ïa-lap kylleng ha nongkyndong.
U kyndit thret ban 'i jynkhang
Ka ïingmane b'la plie rynghang.

89. U rung sha-poh, u khot khynnah ban khie
Ban tip ti-kna ka-ei ka daw,
U syndong kti, ka kud u law,
Beit beit u leit sha sakristi, u plie,
Phewse u shem ha-lor ma-dan
Ki tiar ba-khuid b'la leh su-wan.

90. U wad hangno u Lamberdus u don,
Na ki khynnah u la kylli;
Ma ki ki ong, ki khlem ïoh-i,
Hashwa ban jia kata ka kam du-smon.
Te u phadar u nang tha-rai,
Ba u dang ïap ïohthiah lyngngai.

91. Ha-mar hangta u Lamberdus u wan:
U la lyngngoh ba la bunbriew
Haba khynnah um pat kyrsiew:
U la rung kloi ban peit, u'i pynban
Ia u phadar ba jaw ummat
Haba um shym la poi pyrkhat.

74. "Sep-ei ïa phi, ko Anjelis ba-thiang-
Ki kot ba-rben hajar ki sla,
Ki shu sep-ei noh khamakha;
Kyrdan doktor, dikri ba la pynbiang.
Ki kut kumne tang shi-teng por,
Kumne kylliang, ki siew ka dor.

75. "Sep-ei jingstad kylleng pyrthei b'la wad,
Sep-ei umsyep ka por khreh kot,
Ha-poh ka nep ka jingminot;
Sep-ei ïa ngi dohnud arliang b'la kad:
Da kumne keiñ jingim u briew.
U hap kynsan, ynda u kiew.

76. "Ko Anjelis ba-ieid, nga kynmaw sah,
Bad ngam lah klet ha-ban da ïap
Ia kum kato ka miet ba-kjap;
Kat-no ka thiang bad syaid ka miet daitthah,
Haba jar jar tang arngut hi
Jingieid ba-sngur ngi ïa-pyni.

77. "Mano ban poi pyrkhat ïa ngi arngut,
Ha-pdeng ka bneng ka duitara,
Ba u 'sai snier, u 'sai muka,
Ha-pdeng jong ngi kumne, kynsan un dkut?
Pyrthei jong nga, khlem don ma phi
Ka long ka khlaw, ka krem suri.

78. " Shuwa ba ka mynsiem jong phi kan khlad,
Shwa ba ki khmat jong phi kin khap,
Phim shym ai dak ne ai ju-bab,
Shano phin leit ne hangno keiñ ngan wad:
Nga sah mynta ha ka lyngngoh,
Na-mar kynsan phi shu jah noh.

79. " Lor ba nga long tang u khunswet marwei
Nga nang kyrmen jingshngaiñ na phi,
Jaka i mei phin shim bujli;
Ngam pat 'i-thuh wat tang ka khmat i mei
'Mar tang shu kha i la khlad noh
Ban ieh ïa nga ha-pdeng u lyoh.
80. " Khu-blei, leitsuk sha la ka mei ka ïaw,
To ïa-thuh lem h'i mei jong nga
Ba nga da ieid ïa phi shisha;
To buh ta-rik lano ba phin wan shaw-
Naba hangne slem ngam lah shong,
La kheiñ ka knot, la pra pa-long.

PART - X

81. Paidbah on tep, kum mot ki ïeng tyngjlung,
Kiba ha ïing ki put tu-roi,
Sha-dem ki tied, ki khlong moi moi,
Ki pait dohnud tang sngew ki ktien myllung:
Ka kmie ka phut u shñiuh, ka sot,
B'u thaiñ sohsat, u sohkyrdot.
82. U kñi rangbah tang 'i huri hura,
I'u shnong u thaw u hu-kum stet
Ban thep synduk, khyndew ban bret;
Kat-ba kynthei, khynnah ki kyang pyrta,
'Sep-ei dikri ba-heh jong phi,
Haba ki um tang paw mei 'ngi'.

92. "Nangno phi wan ko Lamberdus jong nga,
Haba nongtuh u la kit lut,
I'u nar tala u la kynjut;
Ki mar kordor ki pliang, khuri rupa?
Ba-lei ïa ïing u Blei phim ap,
Ba phi kham lah ha ïing nongïap?
93. "Nga nang tha-rai phi dang neh ka jinglong
Ka jingtipsngi kumba mynshwa,
Hynrei mynta phi la kylla;
Na-duh ba phi la pass kyrdan nyngkong.
Ia u phadar phi la nud thok,
Bad phim tieng shuh ïa ka dujok."
94. "Lymda ka ban ka jingshitom ka met.
Mynta nga dang ha nongkyndong;
Ngan nym ïoh-i ïa ka jinglong,
Ha-lor ma-dan ï'u kpu kyntang la bret.
Hynrei u Blei ba-stad na-jrong.
Ïa nga u phah sha ïing la jong."
95. Na-mar ka jur ka jingsngewrem sngewpoh,
U Lamberdus khlem lehraiñ shuh
Ia u phadar u la ïa-thuh,
Ba ha kata ka sngi un hab mih noh
Na ïing phadar ba u ju shong,
Ba shu trei ei khlem ka bainong.
96. Tang shu ïohsngew na u kata ka sur,
Phadar sha kamra thiah u rung,
D'u 'nam sa-rang dohnud la dung
Ia u phadar bym shym la lah mutdur.
U sei ka dur na bek ba-wah,
U Lamberdus-ka por khynnah.

97. "Kane hangne ka dei ka dur khynnah
Ba nga la shon myn khatsan snem;
To peit hangto kumno phi shem,
Ïa long rynïeng la jong por ba la lah?
Tang ka pa-tlun phim don ban phong
Lait tang ka pla ba thep ja-song."

98. U Lamberdus tang liak u tang ïoh-i
Ia la ka dur khynnah khunswet,
Pa-tlun pei tdong b'la phong pyrdet,
Ryngkat meiieid, syndah ban ïa-snoh kti,
La khmat sha-tbian u nguh pyndem
B'la ban mawmon ka jingsngewrem.

99. Khrup 'poh ma-dan u dem khohsiew pynstet
Ha kjat sopti jynsur ba-lieh
Jong u phadar. Nangta ka ktieh
Ka khmut ka khmat, ummat ba-tuid syrwet:
Da sur myllung u ïam pangnud
Ki 'tien panmap u dem pynbud.

100. "To map phadar, ïa nga u khun tamsneng,
Ha-pdeng jingkhluit jinglong samla:
Dohnud jong phi nga dung kura,
Nga la klet noh ïa la ka longrynïeng.
Kat-ne nga long, kumba nga long,
Ym dei na-mar bad phi nga shong?

101. "Jingïap kynsan ka Anjelis ba-ieid,
Kynsan ka ktah dohnud jong nga;
Nga da mut hok ban shim ïa ka
Kum ka ku-rim b'la theh lut ka jingieid.
Mynta ha phi nga wan ban phla
Ka daw ba-lei nga la kylla."

102. "Oh pleng ! ka dei namar kata, keiñ mo.
Pyrshah hu-kum jong nga phi nud
Ban ïuh, sha-wei jaka ban thud;
Khlem da khein snep ïa nga khlem da pyrto?
U nongbylla phi dei ban long,
Lada phi shong ha shnong la jong.
103. "Ngam tip sa-tia ba phi ïa-lang ïa-juh
Bad Anjelis khynnah tipsngi;
Ma ka, ha-pdeng jinglong sotti,
Ka la leit phai sha la u Trai Nongbuh,
Lamberd, lada phi ieid shisha
Ia ka; to im sotti shi-rta."
104. Kumno phadar ngan leh ban ieid ïa ka?
Ha-pdeng jong ngi ka lyhuh ba-dum,
Ma ka la dkut u 'sai hu-kum.
Marwei nga ïeng ha-pdeng ka ma-dan thma.
Ngam tip shano ki kjat kin lam,
Syrwet 'dienjat ba-roh la dam."
105. "Don ka lynti, tala bad u shabi,
To sngap ïa nga, kane ka dei
Ka sur na tyngkong ïing u Blei;
Ia phi la dep saiñdur ban im sotti.
Kumta 'i-mat sa shisien biang
Phin shem ïa Anjelis ba-thiang.
106. "Na-duh lashai wat slem ka khreh ka khrum
Ryngkat bad nga, phin leit ryngkat
Sha ïing du-lan paki, ïingsad
Nangta ka jingstad blei ba-khraw phin lum.
'Jingieid nylla ba phim shemphang
Hangta phin shem ïa ka jingbang."

PART- XII

107. Dang ngir u Lamberdus la tum la tam
Shriak u pynïeng hajan kali,
Ki lok ba-ieid u kynjut kti;
Kat-ba ki-wei na-dien ki bud ïa-ïam,
Ummat ki jaw haba ïoh-i-
B'u Lam u bat ru-mar ha kti.

108. "Khu-blei leit suk, khu-blei Lamberd raitong,
Sha ïing 'riewniam sha iingkyntang;
Phin lait shisha na pap na sang:
Ka khroh ka khih, pyrthei ba dap rongphong."
Ba-roh khynnah, shynrang, kynthei.
Ki ka-weh kti ban ïa-khu-blei.

109. "Kane keiñ hep, ba-rit ba-roh," la ong,
Da u phadar Ricaldoni;
"Jingim u briew ka phong sopti
Da khor da khriam, da rong ba-pynba-ïong.
Ia khmat u briew la tap matlah
Da khmat bha-briew, ka rong shu tah.

110. "Ha kum kine ki por, ka juk mynta,
'I-triem ban peit ïa ka pyrthei,
Kat-ba jingstad ka nang jyllei,
Katta u briew nang jngai na jingshisha.
La ïoh ki khun ruh nang syllang
Bym biang ka-mai, ym lah pynkdang.

111. "Haba u Lamberdus u ieh kynsan
Pyrthei rongphong ba pynshohbieij,
Bun ki bynnud, ryngkat ka smieij:
Ka ngap sahsnem ka 'lei shongkha shongman,
Lynti ba lam sha Babilon,
Ha ba jinghun ka doh ki don.

112 "Te suk ma u d i l: ka mon la jong
B'u klot ban ieh n la ki lol
Ma-phi ba-r li to nang 'nd ka,
B'un neh jingmut, b'un poi sha-u-h ka thong;
Ha-dien ynda sha ngi u wa
Un lam lynti sha ri Ka...

113 'Te wat bynnu l ka khun ... Ka u,
Sha-pl ang jong u wat pyrkh t ... uh,
Mynta ne iam, l ... h n kaah.
Shaingai pyrthei 'bun sneo an ... b ar ...
Ban mad jingan kaba thymmai,
Shuwa b un shim ia ka jingan n

114. U Lamberdus sha-poh ka iingmane,
Da ki kynta a dem khoksiew
Sha sad u kumied, u kren weih...
U shong nangne ha ... la ded ...
Ka pot hynriew, ka Angelus
Ka pah ... sakor ... nabo...

115. Na ki 'siarkar ... mong tong ... h
Ka jingthaba ... shat nongei
Ka sur ba-syiang ... dang, ... la
Ka kyan kyusan ka bthe ... ba-poh kyn oh:
Ka sur rani-ïa, ha ktien sohra,
Ka sdang ki jingiathuh-khana.

116. "Nga long ka tngiew ha-neh ka dur bhabriew.
La kha ïa nga namar jong phi,
Bym shym lip roug ka longsotti;
Ia phi ka lah ban long ka jingphohsniew:
Na-mai phi dang ha much pyrthei.
Jingstad kam lah phi tub, phim pei.

117. "Kyndiang nga sngew haba phi nam kyrteng-
Ha-pdeng jong ngi ka jingïa-dei,
Ma nga shane, phi, ha pyrthei,
Kumba la thoh na-duh shuwa ban seng:
U Trai jong nga uba donbor,
Tang u syntiew nga phuh shi-por.

118. "Ki briew ka doh, da rmiang shyntur rongsoh,
Ki ïap ka khmat kum u bu-aid,
Ha-lor ka um jynthiah ba-syaid,
Ki kam ba-poh ki ai ka jingïa-roh.
La kan neh duh ka rong jong ki
Ne tang ka tdong u phiang thylli.

119. "Ba phin dup tip lynti ba la pun maw,
Kane ka sur jong nga ka dei,
Ban poi sha ïing shongneh i Mei;
Ma i ïa nga, i ñiad ummat ba jaw
Ha i nga shem u mawshongthait,
Haba ïa nga i doh i dait.

120. "I Mei jong phi nga khlem ïa-thuh khana.
I wan ban ktah, nga da lyngngoh;'
'I Mei u Lam, slem b'la khlad noh
Ha jingkhunswet nga ieh, dei keiñ ma nga.'
'Nga kmen ban 'i ïa phi arngut,
Ha ar ka riam, ka-wei ka sut.'

121. "Ju-nom hangne, ju-nom bad i nga shong,
Ha ka pyrthei bym nang ba-tai;
Ngim don khiew ja, khlem jingkhu-slai,
Jingim sotti, mynsiem sha-kri ki long
Bainong ïa phi ban im bad ngi,
Ynda la ing lut ksai byrni.

122. "Wat tieng Ko Lam, i Mei jong phi bad nga
Ngin paw ha sla thioloji
Lada phi thrang ban shong bad ngi:
Ngi tip pyrthei ka doh ha ka pajwa,
Ka eh shisha ban im sotti,
Ha pyrthei sngi khlem u mali."
123. U Lam u nguh ka khlieh, u ïeng tat joit,
U rung de jlang kamra la jong,
Ka khmut ka khmat ka kylla rong:
Sha-wei u kdat nangta u jah de soit,
Ki briew ki bud ïa u, ki peit,
Ym don ba-tip shano u leit.
124. Wiaw ka kali ka suh kum u 'nampliang
Nangta sha-wei ban phet jynduh,
Kim tip lano kin ïa-kynduh;
Kat-ba tyngheng ki ïeng, ki peit kynriang:
Phadar Rangbah u ka-weh kti,
Ryngkat u Lam na-poh kali.

****

THE EPITAPH (KI 'TIEN SAHNAM).

Hangne marwei ka thiah lyngai
Ka-wei ka 'Thei samla,
Iwbih suhsieng kum 'Tiew-diengngai
Pa-teng pa-teng ki rta.
Na-pdeng ki hajar mot bun rong,
Ka Anjelis ka paw,
I'u 'Ba-ieid eh'ka la pynmong
Na-mar jingïap khynraw.
Ka dur bhabriew puri jong ka
Shen sha 'dew-met kan phai;
Na-poh u mot tah rong rupa,
Kin kie ki sur jingrwai.

****

GROUP : C

- 1 -

KUMTA KI ONG

Ki proh ja-bieng, Juk stad, ki Nong-mynta,
Da jinghikai thymmai ki bet symbai;
"Haba phi kwah ban tuh ïa ka Tyngka,
Kaba da biang, ynda la ngen u bnai.
"Kam long sa-tia ka pop lada phi nang
Ban klop buh rieh ïa ka Tyngka Sorkar;
Pynban phin ïoh thaw ïing kiba i-bang.
Bad ki kali bun jait kin dap shi dwar.
"Tang shi kat-no phin kiew-kyrdan longbriew,
Kum ïa u syiem, pyrthei kan mane blei;
Na-mar tang ka Tyngka kaba kren briew.
Bad lah ban siang su-rok ka jing ïadei.
"Haba phi nang ban tuh, lait n'u kynjri,
U Blei khlem pep, un sa kyrkhu ïa phi."

****

2. NGAM TIP BA-LEI

La slem shisha na duh ka sngi 'uh kjat
Nyngkong ha-lor kane ka sla khyndew,
Ba kum ka Iing jong Me ym don, nga sngew;
Ka dur, ka bniat bati ban kham pa-lat.
    Ka Iing su-non, ka sad u Salomon,
    La bna na-duh ka [illegible] snem [illegible];
    La sngew ka syiem Sheba, da la ka mon,
    Ban jngoh ïa ka, ka mun na ïa ka ri.
Nga ruh kum ka, ka Iing jong Me, kynrad,
Syep nga kyrsei ban shem ka don ha-ei;
Nga tip ba tang shu tiak ïa ka nga mad,
Ngan lieh ka ïor hangne ka sla pyrthei.
    Hynrei kynrad, ba [illegible] Iham sngew kwah,
    Hangne ban ïan, hangne [illegible] ban sah?

***

3. [illegible]

Ki 'riew-khlem-kam, ki [illegible] kaba shi-met
Ki da sngew hun ba jrat sngew bieng ka khmut,
Ban ïoh khang ïew, ki jhur ki shop ban bret,
Mar dic u 'Nongkyndong, ha shnong ban pyut.
    Ki Nong-Shillong, ba bam tu-lop Sorkar,
    Ki kmen, ki sngew laitluid kumba lait-ksuid,
    Lada don briew ba nud ban pynku-lmar,
    Ïoh shuti ei, kam ïing ba-roh ki khuid.

Ki Nongkyndong raitong, nongbylla sngi,
Mynsiem ka rit, tang sngew ba ïew kin khang;
Naba ki la tip lypa ka pap ïa ki,
Bym lah pynkdang ki khun, ha ïing ba kyang.
Ïa ki Dap-krung, 'Shuti' ka mut 'Ieit Ri',
Ï'u Duk ba-pli pat de, 'la kut ka sngi'.

****

4. UM DON JAKA I'U DUK BA-STAD

U Duk, kyndoi-ja-kpoh um don jaka,
La ha-poh ïing b'u shong, ne ha phyllaw;
Na-mar kane ka dei ka juk mynta,
Ba uba duk un im ryngkat u tngaw.
Uba at krung, ai un nang khung ka ïoh,
La u ka-mai ba-hok ne ka-mai thok,
Jar ba la duk, la suk ba u ïap noh,
Ban kham kylluid ka ïaid, ba-khim su-rok,
U don kyrdan ai un sah phriem oh shrong
Ia ka 'dikri' la jong ha ka kynroh,
"Ba uba stad shisha", pyrthei kan ong:
Kat-ba 'U khlem dikri' kam heh u ïoh.
Kyrdan jingstad u Duk, la ka jrong tdong,
La khlem da breiñ Tyngka, ka lip ki rong.

****

5.A TRIBUTE TO SOSO THAM

La don bun bah ki briew na-duh mynshwa
Ha-duh mynta: dang don ha-dien ha-bud,
Kiba ryngkat ka sien syntiew kin bud
Ia ka lynti ba me hi me la tba.
    Ki la ïoh-i sohpdung ba me, da kti
    Me la pyndap da ki 'nam ïong, 'nam saw;
    Hynrei kim shym la 'i, tip ne kynmaw,
    Kumno ban poi shata, me lap lynti.
Na-lor me nep ki khmat, me proh ja-bieng,
Khlem thait ka wad, khlem thait ban shem ki lad,
Synñia me prat, ryngkat ka mon ba-jwat,
Sha-lor ki lum, ba-bun ki sohramdieng.
    Shata weibriew me kiew bam lyer pyngngad,
    Bad nangta keiñ me lum symboh jingstad.

****

6. TO SOSO THAM

Ngim lah ban len, ka jingshisha ka paw,
Ba me la bet symbai ha ri Khasi;
Ha ban da win ki khlaw bad khih ki maw,
Ki par tyrsiang ki ksai ka sur poitri
    Mem lah suh khlieh sha-duh thwei ka mynnor,
    Ba ker sawdong ia me ki lum ki wah;
    Ki kshaid rymphum ba noh sha-duh ri thor,
    Nga tip ha-duh kat-no ïa me ki ktah.
Ka Mei Ma-riang ka ri, ka shnong Sohra,

Ha ki wah duid ba tuid ne law lynnong;
Ka shat ka khmat puri ka Daïana
Jingmut jong me ha-poh ka suit ki rong.
Na ri ki lyoh ba kum kynphad ba-jngum,
Me lam ïa ngi sha ri u Hynñiew skum.

****

7. A TRIBUTE TO REV. FR. H.ELIAS SDB

Ynda nga la dap khatsan snem ka rta,
Mynba nga dang ha ri ki puriskam,
Bunsien ki khlieng, tyngab ki wan ban nam,
Sha phang jong me, ki wan ïa-thuh khana.
Ki ong, "Me long Simpieng, bad u Kaitor,
Ba dem jrong dieng, ki khmat ba kum u kbeit;
Shkor me pynshad, jingmut ruh me pynleit,
Na-lor ka rwai kum u Moina pait shkor."
Ki snem ki her kum ki ku-lai ïa-thong,
Bad nga bad ki ryngkat shata nga suh,
Sha-duh jaka ba sieh lama ba-jrong,
Jling kum u bom, sur me, nga la sngewthuh.
"Lada phi ieid shisha ïa jaitbynriew,
Kheiñ kor ia ktien la jong ban eh ka rngiew".

****

8. A TRIBUTE TO DR. RADHON SING LYNGDOH

Khlem pat ïoh-i, ïa me nga lah ïohsngew,
Tang na kyrteng la sngewthuh shai syndon,
Ba dei "U khlur ka Ri" ba khleiñ u prew,
Kumba la jer kyrteng ïa me, 'Radhon'.
    Pyrthei ka nam, ka ai ka jingïa-roh
    ïa u Plato, Aristotle ba-khraw
    Kyrteng ba ki pynpaw ha ki jingthoh,
    Kum 'Mawbynna' kynshreng ki sah kynmaw.
Oh! bok kat ka jong nga, ym don ba don,
Ban ïoh dih shngiam ki um khyndai um tong,
Na kti jong me, ki khuiñ u Solomon,
Kiba long doh ha nga, 'ka jingsa-rong'.
    Oh! dang don kpoh ïa me ka-ban dang kha,
    Ban im, 'U Khlur ka Ri' bad ngi shi rta?

****

9. KYNTIEN JONG ME

Kyntien ba me la khlei kat ka jingkheiñ
Ba me la khan, ki jam pa-lat u bom;
Ï'u 'riew ma-dan, ki long ka jingñiew-beiñ,
Ï'u stad-pyrkhat pat de,ka jingsngew-dom.
    "Ah! lada don samla na la rympei,
    U ban kham nep ki reng, kham jrong rynïeng
    Ban ki jong nga kiba nga la dep sei.
    Kan long shisha ïa nga, "Ka Jingsngewmeng".
Kum phngit 'ïurani-ïom ki thang pynklang
Ia dohnud briew uba dang don ki shkor,
Ka ih kynsan mynsiem kaba shynrang,
Tang shu iew hek ki ktien kynthah ba-khor.
    Dohnud jong nga, khlek kum thyllieij pa-jwa,
    Tang shu ïohsngew ka sur ba me pyrta.

****

10. KO KHLUR KA RI

Na-pdeng pyllun jong u jylli ki khraw
Pyrkhat, ba la leit noh na khmat jong ngi,
Lyngsyun me paw, la kum u 'Tiewdohmaw'
Ba phuh kyrpang ha synrang maw dei-sngi.
  Nga tip, ba-roh ïa me kin shoh tyndep,
  Tang shu ïohi bad sngew ïa u ryndang,
  U Cicero, tang d'u thyllieij ba-nep
  U wiang ïa ka pyrthei ka ding ba-klang.
Kan long ïa ki, ka jingphuhmut phuhmat,
Bad jingsa-rong ïa la ka jaitbynriew,
Wat la ka rit, shi khra ka dap jingstad,
Bym lah shemphang, na-mar ka jingjylliew.
  'Ko khlur ka Ri' to nang tyngshaiñ ha ngi,
  Ioh ha shi-teng ngin jah, ba-kla lynti.

****

11. A TRIBUTE TO S.J DUNCAN

Me la mad lut la jan ki phang ba-roh;
Ha " Tiewla-run' me paw nongthoh ba-khraw,
Ka sa-wangka, nongpeit ba pynlyngngoh,
Ynda ïa sohkyrdot khuk khak me law.
  Ha 'Phuit, ka Sa-buit' pat ka paw ka sap
  Ba me tbit bha ka buit ïa-thuhkhana;
  Ba-thiah ki peit, ba-heh tyngam,ki sngap
  Kiba muja, ki sdang ka-weh thu-ïa.
Lynnong ba kren sha-phang ka Sor Shillong
Ki shon dur trait jingim ba briew ki mad;
Ha sor Shillong ka spah, bad ki rongphong
Ki khroh ki kbih ïa man u bieij u stad.
  Matti jong me ki long u sim moina,
  Khana ba kha na kpoh ki sawangka.

****

12. S.J DUNCAN

Hato mynsiem kaba shynrang shisha,
Ba la pyrsad mynsiem ha sla ki-tab,
D'u rangkyn-ih, pha-war ka dui-tara,
Hato kat-no ha phi ka la shon shab ?
Samla ka ri phi nud marwei ban tur
Tang mar ïa-riew tu-roi ki shi-pai thma ?
Hato phi kloi ban kieng a-tiar ba-shlur
Haba ki-wei ki ran, ki phai kylla ?
Dei tang u 'rang ba shlei mynsiem shynrang,
Khlem phud pyrton marwei la tup la man,
A-tiar un kieng, khlem tieng u tur sha-phrang,
Tang sngew ka sur ba kyan jong me Duncan.
Ban ïoh rah khlieh nongshun kumba rah krong,
Dei tang 'Mynsiem Shynrang' ba jop ka thong.

****

13. A TRIBUTE TO REV.FR.G .COSTA.

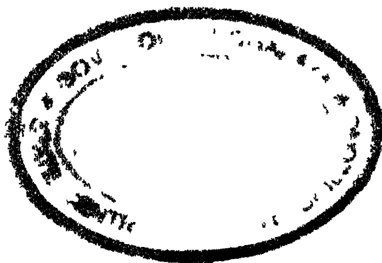
Da 'Ka riti jong ka ri Laiphew Syiem',
Kyrteng jong me la thoh ha ki kynroh;
Wat ï 'u trai-ktien kat-no ka pyndum dngiem,
Ha-duh katto me ïoh 'riti' ban thoh.
Ka long ïa ngi ka jingsngewrem ba-khraw,
Lada ei ei ngim leh ïa jait-bynriew;
Ym slem ha-dien ngin long bad kylla mraw;
Longdien ïa ngi hangta kin sa bynthiew.
Tang u mishonneri na Itali,
Me don ka por, ka bor ban leh ei ei;
Da khu-lom ksiar, me lum ki aiñ, riti,
Ban long ka stieh ïada ïa ngi la-wei.
Hato kam long ïa ngi ka jinglehraiñ,
Ban shu ïa-umsnam kai khlem don ki aiñ ?

****

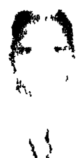
14. A TRIBUTE TO REV. FR.C.ATTARD

Mano ïa me ban poi pyrkhat rangbah
Na-pdeng hajar ki shi-pai thma ba-shlur,
Mano ba nud ban tur ki Law-kynjah,
Lyngba sa-ngam, ban lam lynti ï'u 'Khlur'?
    Na ri doh lieh, ba khat-ar snem lynti,
    Sha ri doh ïong, ba dang long syiem ka 'Bieij'.
    Na shnong Malta, sha-duh ka shnong Marbi.
    Shane me wan ban bet symbai 'Jingieid'.
Ka ding ba klang saw reng ha khmat ka ïeng.
Ban khang lynti ïa me, sha ri 'jong ngi;
Mynsiem shynrang ka thung u 'Mawkyrteng,
Na-mar jong ngi, mem rieij ban ïap ïa-pli,
    Sah kein ka Nam, Kyrteng ka shnong Marbi,
    Na-mar 'U khlur ka Ri, Khasi Sepngi'.

****

Ka Thup Poetry, 'Ki Khyrdong U 'SaiMuka'
Ka Kynthup
1) Ki Ballad
2) Ki Ode
3) Ki Sonnet (Mieng)
4) Ka Elegy

Ha ka khan ka bishar shimet jong u nongthoh u sngew ba kane ka thup kaba mynta ka long kum ka para trai ba la kha synrap jong " ***Ki Sur Pangnud na krem sha dem*** " ba la pynmih ha u snem 2006. Kane kaba mynta "***Ki Khyrdong U 'Sai Muka"*** ka kham khri thew bad kham dap rynieng ban ia kato kaba nyngkong. Da kine ki 2 tylli ki kot poetry, u nongthoh u kwah ban pynpaw madan ba ka lyngkha jong ki poetry khasi ka long kaba shoh shibun, lada u nongbet u tip ia ka buit bet symbai

Ia kane ka kot lah ban ïoh na kane ka du-kan ha-rum:-

1. Ka Khasi Book stall, Synod Complex, Motphran Bara-bazar - Shillong.

Cover Page:- **Rs. 45/-**

Designed by F.A.Wahlang

Printed
by
Shandora Press